

Sürdürülebilirlik Raporlaması ve ESG Standartları: Küresel Düzenlemelerin Karşılaştırmalı Analizi

Özgecan Özer¹

Özet

Bu çalışma, sürdürülebilirlik raporlamasının küresel ölçekte nasıl şekillendiğini, farklı ülkelerdeki düzenleyici çerçeveleri ve ESG (Çevresel, Sosyal, Yönetişim) standartlarını karşılaştırmalı bir perspektifle ele almaktadır. Araştırma, farklı ülkelerde benimsenen sürdürülebilirlik raporlama standartlarını analiz ederek Avrupa Birliği (AB), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Çin gibi büyük ekonomilerde uygulanan yasal çerçeveleri karşılaştırmaktadır. Buna göre, AB, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) ile sürdürülebilirlik raporlamasını zorunlu hale getirmiş, şeffaflığı artıran sıkı denetimler getirmiştir. ABD ise, Securities and Exchange Commission (SEC) aracılığıyla piyasa odaklı ve yatırımcı taleplerine bağlı bir ESG raporlama modeli benimsemektedir. Çin’de ise, devlet destekli işletmeler için zorunlu raporlama uygulanırken, özel sektör için daha esnek düzenlemelerin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca küresel düzenlemelerdeki ortak temaların finansal olmayan bilgi açıklamaları, karbon ayak izi raporlaması, bağımsız denetim zorunlulukları ve uluslararası ESG standartlarına uyum çerçevesinde şekillendiği ortaya konulmaktadır. Buna karşın, ülkeler arasındaki farklılıklar, raporlama formatları, sektörel düzenlemeler ve hukuki yaptırımlar açısından belirginleşmektedir. Sonuç olarak, sürdürülebilirlik raporlamasının küresel çapta daha fazla standardizasyon gerektirdiği, finansal raporlamayla bütünleştirilmesi ve bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Gelecekte ESG raporlamasına yönelik küresel uyumun artması, işletmelerin uzun vadeli sürdürülebilirlik stratejilerini daha etkin hale getirebilir.

1 Dr. Öğr. Gör., Başkent Üniversitesi – İşletme, ozgecanozer@baskent.edu.tr, ORCID:0000-0003-1115-1675

1. Giriş

Sürdürülebilirlik raporlaması, günümüz küresel ekonomisinde şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörlerine dair performanslarını ve taahhütlerini şeffaf bir şekilde sunmalarını sağlayan kritik bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır (Ioannou & Serafeim, 2017). Hem yatırımcılar hem de diğer paydaşlar için sürdürülebilirlik raporlaması, finansal ve finansal olmayan risklerin anlaşılmasına katkıda bulunurken, şirketler için ise marka itibarını ve uzun vadeli stratejik yönetim süreçlerini geliştirme aracı olarak değerlendirilmektedir (Kolk, 2003).

Küresel ekonominin sürdürülebilirlik odaklı dönüşümü, finansal şeffaflık ve hesap verebilirlik gereksinimlerini artırmıştır. Özellikle Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDGs) ve Paris İklim Anlaşması gibi uluslararası anlaşmalar, şirketlerin çevresel ve sosyal etkilerini raporlamasını zorunlu kılmaktadır (Larrinaga & Bebbington, 2021). Buna bağlı olarak, sürdürülebilirlik raporlaması giderek zorunlu hale gelirken, işletmeler için finansal raporlamanın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir (Fifka & Drabble, 2012).

Sürdürülebilirlik raporlaması, finansal performansla bütünleşik bir çerçevede ele alınarak, şirketlerin uzun vadeli stratejik hedeflerini destekleyen önemli bir unsur olarak görülmektedir (Sukhonos ve Makarenko, 2017). Bu bağlamda, sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik yasal düzenlemeler, çeşitli ulusal ve uluslararası çerçeveler aracılığıyla şekillendirilmiştir. Günümüzde birçok ülke, şirketlerin ESG performanslarını zorunlu olarak raporlamasını sağlayan yasal çerçeveler geliştirmiştir. Örneğin, Avrupa Birliği'nde bu süreçler daha kapsamlı ve zorunlu hale getirilmiş ve **Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD)** ile zorunlu raporlama yükümlülükleri yürürlüğe girmiştir. Buna karşın, ABD'de **Securities and Exchange Commission (SEC)** aracılığıyla daha piyasa odaklı bir yaklaşım benimsenmektedir (Kinderman, 2020). Japonya ve Çin gibi ekonomilerde ise ESG raporlaması genellikle gönüllü standartlarla düzenlenmekte, ancak belirli bazı sektörler için zorunlu hale getirilmektedir (Buallay, 2020). Buna göre, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin düzenlemeler ülkeden ülkeye büyük farklılıklar göstermektedir. Bu araştırma, farklı ülkelerdeki sürdürülebilirlik raporlama düzenlemelerini karşılaştırarak, bu düzenlemelerin ortak ve farklı yönlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın temel hedefi, farklı düzenleyici sistemlerin etkinliğini analiz etmek, karşılaştırmalı bir perspektif sunmak ve gelecekteki politika oluşturma süreçlerine katkıda bulunmaktır.

Bu çalışmada aşağıdaki temel araştırma sorularına odaklanılacaktır:

1. Sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler hangi ortak unsurlara sahiptir?

2. Ülkeler arasındaki sürdürülebilirlik raporlama zorunlulukları ve teşvik mekanizmaları nasıl farklılık göstermektedir?

3. Farklı regülasyon modellerinin işletmeler üzerindeki etkileri nelerdir?

4. En iyi uygulamalar açısından hangi düzenleyici çerçeve daha etkili sonuçlar doğurmaktadır?

Bu sorulara yanıt bulabilmek için akademik literatür incelenecek, uluslararası düzenleyici çerçeveler karşılaştırılacak ve sürdürülebilirlik raporlaması alanındaki uygulamalar değerlendirilecektir.

Çalışmada, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin mevcut yasal düzenlemeleri derinlemesine incelemek için karşılaştırmalı analiz yöntemi benimsenmektedir. Literatür taraması, bölgesel ve sektörel uygulamalar kullanılarak, farklı ülkelerde benimsenen sürdürülebilirlik raporlama standartları incelenecektir (Hummel & Jobst, 2024). Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya-Pasifik bölgesindeki farklı düzenleyici çerçevelerin karşılaştırılması yapılacaktır (Larrinaga & Bebbington, 2021). Çalışmada, uluslararası standartlar (GRI, SASB, CDP, IIRC) ve bunların uygulama farklılıkları ele alınarak, çeşitli ülkelerdeki şirketlerin bu standartlara uyum düzeyleri analiz edilecektir (Vormedal & Ruud, 2009).

2. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Kavramsal Çerçevesi

2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Temel İlkeleri

Sürdürülebilirlik, çevresel, sosyal ve ekonomik faktörlerin dengeli bir şekilde yönetilmesini ifade eden çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz iş dünyasında sürdürülebilirlik, yalnızca çevresel koruma ile sınırlı kalmayıp aynı zamanda uzun vadeli ekonomik büyüme, toplumsal refah ve kurumsal sorumluluk kavramlarını da kapsamaktadır (Lamberton, 2005). Bu çerçevede, sürdürülebilirlik işletmeler açısından stratejik bir öneme sahip olup, rekabet avantajı sağlamanın yanı sıra paydaş beklentilerini karşılamada da kritik bir rol oynamaktadır (Smith vd., 2011).

Günümüzde sürdürülebilirlik kavramı, Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDGs) çerçevesinde şekillenmiş ve küresel ölçekte politika yapıcılar, düzenleyici kurumlar ve işletmeler tarafından benimsenmiştir. 2015 yılında BM tarafından belirlenen 17 sürdürülebilir kalkınma hedefi, çevresel koruma, toplumsal eşitlik ve ekonomik büyüme unsurlarını bütünlükten bir yapıya sahiptir (Stefanescu, 2022). İşletmeler,

bu hedefler doğrultusunda sürdürülebilirlik stratejileri geliştirerek, çevresel ve sosyal sorumluluklarını yerine getirmekte ve finansal performanslarını uzun vadede güçlendirmektedirler (Dragomir, 2011).

Sürdürülebilirliğin en önemli unsurlarından biri **çevresel sürdürülebilirlik** olarak tanımlanmaktadır. Çevresel sürdürülebilirlik, iklim değişikliğiyle mücadele, karbon emisyonlarının azaltılması, doğal kaynakların verimli kullanımı ve atık yönetimi gibi konuları içermektedir. İşletmeler açısından çevresel sürdürülebilirlik, enerji verimliliği, su tasarrufu, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve döngüsel ekonomi modellerinin benimsenmesini gerektirmektedir. Çevresel etkilerin ölçülmesi ve yönetilmesi, şirketlerin yalnızca düzenleyici zorunlulukları yerine getirmesini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda marka değerlerini artırarak tüketicilerin ve yatırımcıların güvenini kazanmalarına da yardımcı olmaktadır (Adams & Narayanan, 2010).

Sürdürülebilirliğin bir diğer boyutu **sosyal sürdürülebilirlik**dir. Sosyal sürdürülebilirlik, iş gücü çeşitliliği, insan haklarına saygı, çalışanların refahı, iş sağlığı ve güvenliği, adil ücret politikaları ve topluma yönelik sosyal projeleri kapsamaktadır (Ngu & Amran, 2018). İşletmeler, sosyal sürdürülebilirlik stratejileri geliştirerek, paydaşlarıyla daha güçlü bağlar kurabilir ve kurumsal itibarlarını güçlendirebilirler. Ayrıca, çalışanlara sağlanan iyi çalışma koşulları, işletmelerin uzun vadede daha verimli ve inovatif olmalarına katkı sağlamaktadır (Yan vd., 2022a).

Sürdürülebilirliğin üçüncü temel bileşeni ise **ekonomik sürdürülebilirlik**dir. Ekonomik sürdürülebilirlik, işletmelerin finansal istikrarlarını uzun vadeli olarak sürdürebilmeleri ve büyüme stratejilerini çevresel ve sosyal faktörlerle uyumlu hale getirmeleri anlamına gelir (Baldissera, 2023). İşletmeler açısından ekonomik sürdürülebilirlik, uzun vadeli yatırımları teşvik etmenin yanı sıra risk yönetimi stratejilerini de içermektedir. Sürdürülebilir yatırım modelleri, işletmelerin çevresel ve sosyal riskleri de göz önünde bulundurarak finansal kararlar almalarını sağlamaktadır (Pizzi vd., 2024).

İşletmelerin sürdürülebilirlik stratejilerini benimsemeleri ve uygulamaları, günümüzde **çifte kazanç modeli** (dual gain model) olarak adlandırılan bir yaklaşımla açıklanmaktadır. Bu model, şirketlerin yalnızca finansal kâr elde etmeye odaklanmalarını değil, aynı zamanda toplumsal ve çevresel fayda sağlamalarını da hedefler (Shad vd., 2019). Özellikle büyük ölçekli şirketler ve çok uluslu işletmeler, sürdürülebilirlik ilkelerini stratejik iş modellerine entegre ederek hem rekabet avantajı sağlamak hem de düzenleyici çerçevelere uyum sağlamaktadırlar (Larrinaga & Bebbington, 2021).

Sonuç olarak, sürdürülebilirlik kavramı günümüz iş dünyasında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik unsurlarının birbirleriyle bütünlük bir şekilde ele alınması, şirketlerin uzun vadede başarılı olmalarını sağlamaktadır. Küresel düzenlemelerin ve paydaş beklentilerinin artmasıyla birlikte, işletmelerin sürdürülebilirlik odaklı stratejiler benimsemeleri finansal başarılarını artırmak, çevresel ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek açısından kaçınılmaz hale gelmiştir (Sukhonos ve Makarenko, 2017).

2.2. Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması: Tanımı ve Önemi

Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörlerine dair performanslarını sistematik olarak açıklamalarını sağlayan temel bir süreç olmaktadır. Bu süreç, şirketlerin sadece finansal başarılarına değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkilerine yönelik sorumluluklarını da şeffaf bir şekilde paylaşmalarına imkan tanımaktadır (Adams & Narayanan, 2010). Geleneksel finansal raporlamanın ötesine geçen sürdürülebilirlik raporlaması, şirketlerin uzun vadeli sürdürülebilir büyümeye yönelik stratejilerini ortaya koyarak paydaşlar, yatırımcılar, düzenleyiciler ve toplum için daha fazla hesap verebilirlik sağlamaktadır (Ngu & Amran, 2018).

Sürdürülebilirlik raporlamanın temel amacı, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını şeffaf bir şekilde açıklamasını sağlamak ve bu performansı ölçülebilir bir çerçevede değerlendirilebilir hale getirmektir. Şirketler, bu raporlar aracılığıyla çevresel ayak izlerini, sosyal etkileşimlerini ve yönetim ilkelerine bağlılıklarını somut verilere dayalı olarak paylaşmaktadırlar (Yan vd., 2022a). Özellikle küresel ölçekte faaliyet gösteren büyük şirketler için sürdürülebilirlik raporlaması, rekabet avantajı yaratmanın yanı sıra marka itibarını güçlendiren bir unsur haline gelmiştir (Baldissera, 2023).

Sürdürülebilirlik raporlamanın artan önemi, Avrupa Birliği'nde yürürlüğe giren Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) ve ABD'deki Securities and Exchange Commission (SEC) gibi düzenleyici otoritelerin zorunlu raporlama çerçeveleriyle daha da belirgin hale geldiği görülmektedir (Pizzi vd., 2024). Bu tür düzenlemeler, sürdürülebilirlik raporlamanın yalnızca isteğe bağlı bir uygulama olmaktan çıkıp, hukuki ve düzenleyici bir gereklilik haline gelmesini sağlamaktadır. Günümüzde birçok ülke, büyük şirketlerden sürdürülebilirlik verilerini düzenli olarak açıklamalarını ve bağımsız denetim mekanizmaları aracılığıyla doğrulamalarını talep etmektedir (Shad vd., 2019). Bu gelişmeler, yatırımcıların ve tüketicilerin bilinçli kararlar almalarına yardımcı olmakla

birlikte, sürdürülebilir iş modellerinin yaygınlaşmasını da teşvik etmektedir (Larrinaga & Bebbington, 2021).

Kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasının temel işlevlerinden biri, şeffaflık ilkesini güçlendirmektir. Şirketler, bu raporlar aracılığıyla ESG faktörleriyle ilgili performanslarını tüm paydaşlara açık hale getirirler. Şeffaf bir sürdürülebilirlik raporlaması, hem yatırımcıların bilinçli yatırım kararları almasına yardımcı olur hem de şirketlerin kamuoyu nezdinde güvenilirliğini artırmaktadır (Sukhonos ve Makarenko, 2017). Örneğin, şirketlerin karbon ayak izi, su kullanımı, enerji tüketimi ve atık yönetimi gibi çevresel performans göstergeleri, sürdürülebilirlik raporlamasının temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Aynı şekilde, çalışan hakları, toplumsal katılım, etik iş uygulamaları gibi sosyal faktörler de sürdürülebilirlik raporlamasında önemli bir yer tutmaktadır (Stefanescu, 2022).

Sürdürülebilirlik raporlamasının bir diğer önemli yönü ise risk yönetimi sürecine olan katkısıdır. ESG faktörleriyle ilgili riskleri önceden belirleyerek şirketlerin stratejik kararlar almasını sağlayan bu raporlama süreci, işletmelerin uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktadır (Fifka & Drabble, 2012). Özellikle iklim değişikliği, doğal kaynakların tükenmesi ve çevresel düzenlemelere uyum gibi konular, şirketler için giderek daha büyük bir risk faktörü haline gelmektedir. Bu nedenle, sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin bu tür riskleri erken tespit etmelerini ve yönetim stratejilerini bu doğrultuda geliştirmelerini sağlamaktadır (Cooper & Michelin, 2022).

Ayrıca, kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması rekabet avantajı sağlamada da önemli bir araçtır. Günümüzde, sürdürülebilirlik kriterlerine uyum sağlayan şirketler hem tüketiciler hem de yatırımcılar tarafından daha fazla tercih edilmektedir. Özellikle büyük yatırım fonları ve kurumsal yatırımcılar, ESG performansı yüksek olan şirketlere yatırım yapmayı tercih etmektedir (Munoz vd., 2017). Aynı zamanda, tüketicilerin çevresel ve sosyal bilincinin artmasıyla birlikte, sürdürülebilirlik taahhüdü veren markalar, müşteri sadakati açısından önemli avantajlar elde etmektedir (Hohnen, 2012).

Günümüz iş dünyasında kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması giderek daha büyük bir önem kazanmaktadır. Şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim performanslarını ölçmelerine ve paydaşlarla şeffaf bir şekilde paylaşmalarına olanak tanıyan bu süreç, aynı zamanda stratejik karar alma mekanizmalarına entegre edilerek risk yönetimi ve uzun vadeli başarı açısından kritik bir rol oynamaktadır. Küresel düzenlemelerin sıkılaşması ve ESG odaklı iş dünyasının yaygınlaşmasıyla birlikte, sürdürülebilirlik raporlaması artık yalnızca kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde ele alınan bir konu

olmaktan çıkmış, işletmeler için temel bir stratejik unsur haline gelmiştir. Şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamasına verdiği önem, onların finansal performanslarını artırmalarının yanı sıra küresel pazarlarda rekabet avantajı kazanmalarına da katkı sağlamaktadır (Wagenhofer, 2024).

2.3. Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) Faktörlerinin Raporlamadaki Rolü

Çevresel, sosyal ve yönetişim (ESG) faktörleri, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını değerlendirirken kullanılan üç temel boyutu ifade etmektedir. ESG faktörleri, yatırımcılar, düzenleyici kurumlar, tüketiciler ve diğer paydaşlar tarafından şirketlerin uzun vadeli başarılarını ve risk yönetimi kapasitelerini değerlendirmek için kullanılan kritik göstergelerdir (Pizzi vd., 2024). Şirketlerin ESG faktörlerine dair performanslarını sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşmaları, şeffaflık ilkesini güçlendirmekte ve paydaş ilişkilerini geliştirmektedir (Shad vd., 2019).

ESG faktörlerinden ilki olan **çevresel faktörler**, şirketlerin doğal çevre üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Bu kapsamda karbon emisyonları, enerji tüketimi, su kaynaklarının yönetimi, biyoçeşitliliğin korunması ve atık yönetimi gibi unsurlar yer almaktadır. İklim değişikliğinin etkilerinin artmasıyla birlikte, düzenleyici kurumlar ve yatırımcılar, şirketlerin çevresel sürdürülebilirlik stratejilerine yönelik daha fazla veri talep etmektedirler (Abeysekera, 2022). Bu nedenle, şirketler karbon ayak izlerini azaltma, yenilenebilir enerji kullanımını artırma ve sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimini geliştirme gibi stratejiler benimsemektedirler. Örneğin, Avrupa Birliği'nin **Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD)**, şirketlerden çevresel etkileri konusunda daha ayrıntılı raporlama yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Bunun yanı sıra, **İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü (TCFD)** gibi küresel standartlar, şirketlerin iklim değişikliği ile ilgili risklerini ve fırsatlarını finansal raporlamalarına entegre etmelerini teşvik etmektedir (Larrinaga & Bebbington, 2021).

ESG'nin ikinci boyutu olan **sosyal faktörler**, şirketlerin insan hakları, çalışan refahı, çeşitlilik ve kapsayıcılık politikaları, toplumsal katılım ve müşteri güvenliği gibi konulardaki performanslarını değerlendirmektedir. İş gücü yönetimi ve çalışan hakları, şirketlerin uzun vadeli başarılarında önemli bir rol oynar. Çalışan memnuniyetinin yüksek olduğu, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin güçlü olduğu şirketler, hem daha düşük çalışan devir oranlarına sahip olmakta, hem de daha yüksek üretkenlik seviyelerine ulaşmaktadır (Fifka & Drabble, 2012). Ayrıca, sosyal faktörler aynı zamanda şirketlerin

tedarik zinciri uygulamalarını da kapsamaktadır. Birçok küresel şirket, tedarikçilerinin etik iş uygulamalarına ve insan haklarına saygı gösterdiğini garanti altına almak için detaylı denetimler gerçekleştirmektedir (Cooper & Michelon, 2022). Bu bağlamda, kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması, şirketlerin sosyal sorumluluk politikalarını ve toplumsal etkilerini şeffaf bir şekilde açıklamalarına yardımcı olmaktadır (Baldissera, 2023).

Üçüncü ve son ESG faktörü olan yönetim (governance) faktörleri, şirketlerin kurumsal yönetim yapıları, etik iş uygulamaları, yönetim kurulu bağımsızlığı ve şeffaf finansal raporlama süreçlerini kapsamaktadır. Kurumsal yönetim, yatırımcı güveninin korunması ve sürdürülebilir iş uygulamalarının benimsenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir (Munoz vd., 2017). Özellikle büyük ölçekli şirketler için yönetim süreçleri, şirketlerin piyasa değerlerini ve yatırımcı güvenini doğrudan etkileyen bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Şirketlerin rüşvet ve yolsuzlukla mücadele politikaları, yönetim kurulu üyelerinin bağımsızlık derecesi ve finansal raporlama süreçlerindeki şeffaflık, yatırımcılar ve düzenleyici kurumlar tarafından yakından takip edilmektedir (Sukhonos ve Makarenko, 2017). Uluslararası sürdürülebilirlik raporlama standartları, bu tür yönetim uygulamalarının raporlanmasını zorunlu kılmaktadır. Örneğin, Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB), şirketlerin yönetim süreçlerini değerlendiren özel göstergeler içermekte ve bu göstergelerin finansal raporlama süreçlerine entegre edilmesini teşvik etmektedir (Stefanescu, 2022).

Bununla beraber ESG faktörleri, kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasının temel bileşenleri olup, şirketlerin yalnızca finansal performanslarını değil, aynı zamanda etik, çevresel ve toplumsal sorumluluklarını da kapsayan geniş bir perspektif sunmaktadır. ESG odaklı sürdürülebilirlik raporlaması, şirketlerin piyasa değeri, yatırımcı ilgisi ve uzun vadeli stratejik başarıları açısından giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Günümüzde birçok yatırımcı ve düzenleyici kuruluş, şirketlerin ESG performanslarını raporlamalarını bir gereklilik olarak görmekte ve bu çerçevede kararlarını yönlendirmektedir (Hohnen, 2012). Özellikle Avrupa Birliği, ABD ve Asya-Pasifik bölgesindeki düzenleyici kurumlar, ESG raporlamasını zorunlu hale getirerek şirketlerin daha fazla hesap verebilir olmasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak, ESG faktörlerinin sürdürülebilirlik raporlamasındaki rolü hem şirketler hem de yatırımcılar için giderek daha fazla önem kazanmaktadır. ESG performansını yüksek düzeyde sürdüren şirketler piyasa değerlerini koruma ve aynı zamanda düzenleyici gerekliliklere uyum sağlama konusunda daha başarılı olmaktadır. Bununla birlikte, ESG odaklı raporlama, şirketlerin uzun vadeli risk yönetimi stratejilerini güçlendirmekte ve sürdürülebilir

büyümlerini desteklemektedir. ESG faktörlerine dayalı sürdürülebilirlik raporlaması, günümüz iş dünyasında rekabet avantajı sağlamanın yanı sıra kurumsal şeffaflığı artırarak paydaş güvenini güçlendiren kritik bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Wagenhofer, 2024).

2.4. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilirlik raporlaması, zamanla gelişen ve günümüzde küresel iş dünyasında önemli bir yer edinen bir süreçtir. Kurumsal faaliyetlerin sadece finansal başarıyla değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkileriyle de değerlendirilmesi gerekliliği, işletmelerin sürdürülebilirlik kavramına daha fazla önem vermesine yol açmıştır. Şirketlerin sosyal sorumluluklarını ve çevresel etkilerini şeffaf bir şekilde raporlaması fikri, 20. yüzyılın sonlarından itibaren kurumsal yönetimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Stefanescu, 2022).

Sürdürülebilirlik raporlamasının kökenleri, 1990'lı yıllarda çevresel muhasebe ve kurumsal sosyal sorumluluk (CSR) kavramlarının iş dünyasında daha fazla gündeme gelmesiyle atılmıştır. O dönemde, şirketlerin çevresel etkilerini azaltmaya yönelik stratejiler geliştirmesi gerektiği yönünde artan baskılar, kurumsal raporlamada yeni bir yaklaşımın doğmasına neden olmuştur (Lamberton, 2005). İlk etapta, sürdürülebilirlik raporlaması daha çok gönüllü bir uygulama olarak ortaya çıkmış, büyük çokuluslu şirketler, sosyal ve çevresel performanslarını raporlamaya başlamıştır. Bu süreçte, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) gibi uluslararası kuruluşlar, işletmelerin çevresel etkilerini izlemeleri ve raporlamaları için çeşitli girişimlerde bulunmuştur (Yan vd., 2022a).

2000'li yıllarda, sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik küresel standartlar geliştirilmeye başlanmıştır. Bu dönemde, Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative - GRI), sürdürülebilirlik raporlamasının çerçevesini oluşturan en önemli girişimlerden biri olarak ortaya çıkmıştır (Larrinaga & Bebbington, 2021). GRI, işletmelerin çevresel ve sosyal performanslarını değerlendirmek için bir dizi rehber ilke ve gösterge geliştirmiştir. GRI çerçevesi, sürdürülebilirlik raporlamasının sistematik hale gelmesine ve daha geniş bir kabul görmesine katkıda bulunmuştur. Aynı dönemde, Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project - CDP) de küresel işletmelerin karbon emisyonlarını raporlamalarını teşvik eden önemli bir mekanizma olarak ortaya çıkmıştır (Baldissera, 2023).

2010'lu yıllarda ise, sürdürülebilirlik raporlamasının kapsamı genişlemiş ve yalnızca çevresel etkilere odaklanmak yerine, sosyal ve yönetim unsurlarını da kapsayacak şekilde gelişmiştir. Bu süreçte, Sürdürülebilirlik Muhasebesi

Standartları Kurulu (SASB) gibi kurumlar, finansal olarak önemli ESG faktörlerini belirleyerek şirketlerin yatırımcı odaklı sürdürülebilirlik raporlaması yapmasını desteklemiştir (Cooper & Michelon, 2022). Aynı zamanda, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) tarafından geliştirilen Entegre Raporlama (Integrated Reporting - IR) Çerçevesi, sürdürülebilirlik raporlamasının finansal raporlamayla bütünleştirilmesini teşvik eden bir model sunmuştur (Fifka & Drabble, 2012). Entegre raporlama, şirketlerin finansal ve finansal olmayan performanslarını bir arada değerlendirmesine olanak sağlayarak, sürdürülebilirlik raporlamasının daha geniş bir perspektifle ele alınmasını sağlamıştır.

Son olarak, 2020'li yıllarda, sürdürülebilirlik raporlaması küresel düzenlemelerle daha da pekişmiştir. Avrupa Birliği'nin Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) gibi düzenlemeleri, sürdürülebilirlik raporlamasının artık yalnızca büyük şirketler için değil, küçük ve orta ölçekli işletmeler için de bir gereklilik haline gelmesine yol açmıştır (Sukhonos ve Makarenko, 2017). Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'nde Securities and Exchange Commission (SEC) tarafından sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik yeni düzenlemeler getirilmiş ve şirketlerin iklim değişikliği risklerini raporlamaları zorunlu hale gelmiştir (Munoz vd., 2017).

Tüm bu gelişmeler, sürdürülebilirlik raporlamasının finansal raporlamayla entegre edilmesini ve kurumsal yönetişimin temel bir unsuru haline gelmesini sağlamıştır. Bugün, sürdürülebilirlik raporlaması yalnızca çevresel sorumluluk açısından değil, aynı zamanda yatırımcı güveni, kurumsal risk yönetimi ve rekabet avantajı açısından da kritik bir rol oynamaktadır (Pizzi vd., 2024). Özellikle ESG yatırım stratejilerinin giderek yaygınlaşmasıyla birlikte, şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamaları, sermaye piyasalarında daha büyük bir etkiye sahip hale gelmiştir. Artık sadece büyük şirketler değil, tedarik zinciri içerisinde yer alan tüm paydaşlar da sürdürülebilirlik raporlamasının gerekliliklerini yerine getirmek zorundadır.

Sürdürülebilirlik raporlamasının gelişimine baktığımızda, gönüllü bir uygulamadan düzenleyici gerekliliklere dayalı küresel bir zorunluluk haline gelmiştir. İşletmeler için sadece bir uyum süreci olmanın ötesine geçen bu raporlama yöntemi, uzun vadeli stratejik planlamanın ve kurumsal yönetimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Sürdürülebilirlik raporlamasının gelişimi, şirketlerin finansal başarılarını, çevresel etkilerini ve toplumsal katkılarını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmelerine olanak tanıyan bir sistem olarak küresel ekonomide kalıcı bir yer edinmiştir (Wagenhofer, 2024).

2.5. Entegre Raporlama ve ESG Standartları

Sürdürülebilirlik raporlamasının gelişimiyle birlikte, işletmelerin yalnızca finansal performanslarını değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal etkilerini de değerlendirmeleri gerektiği anlayışı giderek yaygınlaşmıştır. Bu gelişim, sürdürülebilirlik raporlamasının finansal raporlama ile entegre edilmesi ihtiyacını doğurmuş ve entegrasyon yaklaşımına dayalı yeni modellerin geliştirilmesine yol açmıştır. İş dünyasında Entegre Raporlama (Integrated Reporting - IR) çerçevesi, şirketlerin sürdürülebilirlik stratejilerini daha kapsamlı bir şekilde analiz etmelerine ve ESG (Çevresel, Sosyal, Yönetişim) faktörlerini finansal raporlamalarıyla bütünleştirmelerine olanak tanımaktadır (de Villiers vd., 2022).

Entegre raporlama öncelikle şirketlerin uzun vadeli değer yaratma süreçlerini detaylandıran ve paydaşlara daha geniş bir bilgi seti sunan bir model olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council - IIRC) tarafından geliştirilen bu model, finansal ve finansal olmayan performans göstergelerinin birlikte ele alınmasını sağlamaktadır. IIRC'nin geliştirdiği Entegre Raporlama Çerçevesi (IR Framework), sürdürülebilirlik stratejilerinin kurumsal hedeflerle nasıl bağlantılı olduğunu göstererek işletmelerin değer yaratma süreçlerine yönelik daha bütünsel bir anlayış sunmaktadır (Abeysekera, 2022).

Entegre raporlamanın en önemli bileşenlerinden biri, “altı sermaye modeli” olarak bilinen yaklaşımı içermesidir. Bu model, şirketlerin yalnızca finansal sermayelerine değil, aynı zamanda üretim sermayesi, entelektüel sermaye, beşeri sermaye, sosyal sermaye ve doğal sermaye gibi unsurlara da odaklanmalarını gerektirmektedir. Geleneksel finansal raporlamada yalnızca finansal veriler ele alınırken, entegre raporlama bu altı farklı sermaye türünü bir araya getirerek kapsamlı bir değerlendirme mekanizması oluşturmaktadır. Bu model, şirketlerin hem kısa vadeli finansal başarılarını hem de uzun vadeli sürdürülebilirlik performanslarını aynı çerçevede analiz etmelerine olanak tanımaktadır (Sun vd., 2022).

ESG standartları ise, entegre raporlamanın temel taşlarından biri olarak öne çıkmaktadır. ESG faktörleri, şirketlerin çevresel etkilerini, sosyal sorumluluklarını ve kurumsal yönetim süreçlerini değerlendiren göstergeleri içermektedir. ESG raporlaması, şirketlerin yatırımcılar ve diğer paydaşlar nezdinde hesap verebilirliklerini artıran kritik bir araç olarak ifade edilmektedir (Yan vd., 2022a). Günümüzde birçok uluslararası kuruluş, ESG raporlamasını standart hale getirmek için çeşitli çerçeveler geliştirmiştir. En yaygın kullanılan ESG standartları arasında Küresel Raporlama Girişimi

(GRI), Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB), Karbon Saydamlık Projesi (CDP), İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü (TCFD) ve Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) yer almaktadır (Mohammed, 2013).

Küresel Raporlama Girişimi (GRI), sürdürülebilirlik raporlamasında en yaygın kullanılan standartlardan biridir. Şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını ölçmeleri ve karşılaştırılabilir hale getirmeleri için rehber ilkeler sunmaktadır (Adams & Narayanan, 2010). Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB) ise, özellikle yatırımcılar için finansal açıdan önemli ESG göstergelerine odaklanarak şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını daha şeffaf bir şekilde açıklamalarına yardımcı olmaktadır (Stefanescu, 2022).

İklim değişikliği ile ilgili risklerin artmasıyla birlikte, ESG raporlamasının en önemli bileşenlerinden biri de iklim değişikliğine dair finansal açıklamalar olmuştur. İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü (TCFD), şirketlerin iklim değişikliği ile ilgili risklerini ve fırsatlarını nasıl yönettiklerini açıklamalarını teşvik eden bir çerçeve sunmaktadır. TCFD'nin önerileri doğrultusunda, birçok büyük şirket ve finansal kurum, iklimle ilgili finansal risklerini raporlarına entegre etmeye başlamıştır (O'Dwyer ve Unerman, 2020). Karbon Saydamlık Projesi (CDP) ise, şirketlerin karbon emisyonları ve su kullanımı gibi çevresel etkilerini raporlamalarına yönelik küresel bir veri tabanı oluşturarak, sürdürülebilirlik politikalarının değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır (Wagenhofer, 2024).

Buna göre, Entegre raporlamanın ve ESG standartlarının yaygınlaşması, şirketlerin kurumsal stratejilerini sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda şekillendirmelerine yardımcı olmaktadır. ESG raporlamasının zorunlu hale gelmesiyle birlikte, işletmelerin ESG faktörlerini daha detaylı analiz etmeleri ve uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerini belirlemeleri beklenmektedir. Avrupa Birliği'nin Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) gibi düzenlemeleri, şirketlerin ESG raporlamasını finansal raporlamayla entegre etmelerini teşvik etmektedir (Mohammed, 2013). Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'nde de Securities and Exchange Commission (SEC), ESG açıklamalarına ilişkin yeni düzenlemeler getirmekte ve şirketlerin yatırımcıları bilgilendirmek adına daha kapsamlı raporlar sunmalarını zorunlu kılmaktadır (Yan vd., 2022a).

3. Yasal Düzenlemelerin Karşılaştırılması

3.1. Uluslararası Standartlar ve Rehberler

3.1.1. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Önemi ve Küresel Yaklaşım

Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörlerine dair performanslarını kamuoyuna şeffaf bir şekilde sunmalarını sağlayan önemli bir süreçtir. Küresel ölçekte farklı yasal çerçeveler ve standartlar geliştirilmiş olup, bu standartlar şirketlerin ESG performanslarını daha karşılaştırılabilir ve güvenilir hale getirmeyi amaçlamaktadır (Munoz vd., 2017). ESG faktörlerine yönelik düzenlemeler, işletmelerin sürdürülebilirlik politikalarını benimsemelerini teşvik etmekte ve uzun vadeli stratejik hedeflerini çevresel ve sosyal sorumluluklarla uyumlu hale getirmelerini sağlamaktadır (Hohnen, 2012).

Bu doğrultuda, sürdürülebilirlik raporlamasını küresel çapta yönlendiren birçok standart ve rehber bulunmaktadır. **Küresel Raporlama Girişimi (GRI)**, **Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB)**, **İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü (TCFD)** ve **Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC)** gibi kuruluşlar, ESG raporlamasının standardizasyonunu sağlamak amacıyla çeşitli çerçeveler geliştirmiştir. Bu standartlar, şirketlerin finansal ve finansal olmayan verileri aynı sistem içinde değerlendirmelerine olanak tanımaktadır ve aynı zamanda uzun vadeli değer yaratmasına katkıda bulunmaktadır. Küresel düzenleyici ortam giderek daha fazla zorunlu raporlamaya yöneldiğinden, bu standartların önemi gün geçtikçe artmaktadır.

3.1.2. Küresel Raporlama Girişimi (GRI) ve ESG Standartlarının Gelişimi

Küresel Raporlama Girişimi (GRI), dünya çapında en yaygın kullanılan sürdürülebilirlik raporlama çerçevelerinden biridir. 1997 yılında kurulan GRI, 2000 yılında ilk sürdürülebilirlik raporlama standartlarını yayımlayarak, şirketlerin ESG performanslarını raporlamaları için kapsamlı bir model oluşturmuştur (Munoz vd., 2017). GRI standartları, işletmelerin şeffaf, hesap verebilir ve karşılaştırılabilir veriler sunmalarını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır (Fonseca vd., 2010).

GRI'nin sağladığı raporlama çerçevesi, farklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim süreçlerini analiz etmelerine olanak tanımaktadır. Örneğin, GRI 101, 102 ve 103 gibi genel raporlama

standartları, tüm sektörler için uygulanabilirken, enerji, madencilik ve finans gibi sektörlerde özel çerçeveler de geliştirilmiştir (Wagenhofer, 2024). GRI raporlama standardı, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını ölçerek şeffaf bir şekilde paylaşımlarına ve bu verileri küresel yatırımcılarla entegre etmelerine yardımcı olmaktadır.

3.1.3. Yatırımcı Odaklı Raporlama: SASB Standartları

Sürdürülebilirlik raporlamasında yatırımcı odaklı yaklaşımı benimseyen en önemli kurumlardan biri de Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB)'dur. 2011 yılında kurulan SASB, finansal piyasalar için yatırımcıların kararlarını etkileyen finansal olarak önemli ESG faktörlerini belirleyen standartlar geliştirmiştir (Dchue vd., 2007).

SASB'nin en büyük farkı, 77 farklı sektör için özel raporlama standartları geliştirmiş olmasıdır. Böylece, her endüstri kendi spesifik sürdürülebilirlik risklerini ve fırsatlarını göz önünde bulundurarak uygun bir çerçevede raporlama yapabilmektedir (Sethi vd., 2017). Ayrıca, SASB'nin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) ile uyumlu olması, şirketlerin ESG performanslarını finansal raporlamalarına entegre etmelerini kolaylaştırmaktadır (Buhr vd., 2014).

3.1.4. İklim Değişikliği Odaklı Raporlama: TCFD Standartları

İklim değişikliği ile ilgili artan riskler, sürdürülebilirlik raporlamasında iklim riskleri ve finansal etkilerinin değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü (Task Force on Climate-related Financial Disclosures - TCFD), 2015 yılında Finansal İstikrar Kurulu (FSB) tarafından oluşturulmuş olup, şirketlerin iklim değişikliği ile ilgili finansal risklerini nasıl yönettiklerini açıklamalarını teşvik etmektedir (Hohnen, 2012).

TCFD'nin sunduğu çerçeve, dört temel bileşenden oluşmaktadır: Yönetişim, strateji, risk yönetimi ve metrikler-hedefler. Şirketler, iklim değişikliğine dair riskleri nasıl yönettiklerini, geleceğe yönelik senaryo analizlerini ve sürdürülebilir büyüme stratejilerini detaylı bir şekilde raporlamak zorundadırlar (Grushina, 2017).

3.1.5. Entegre Raporlama (IR) ve Kurumsal Stratejilere Etkisi

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) tarafından geliştirilen Entegre Raporlama (Integrated Reporting - IR) çerçevesi, sürdürülebilirlik raporlamasını finansal raporlamayla bütünleştirerek şirketlerin uzun

vadeli değer yaratma süreçlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır (Cooper & Michelon, 2022).

Bu model, finansal ve finansal olmayan unsurları bir araya getirerek şirketlerin faaliyetlerini daha geniş bir perspektifle değerlendirmesine olanak tanımaktadır. IIRC'nin geliştirdiği altı sermaye modeli, şirketlerin sadece finansal sermayelerine değil, aynı zamanda üretim sermayesi, entelektüel sermaye, beşeri sermaye, sosyal sermaye ve doğal sermaye gibi unsurlara da odaklanmalarını gerektirmektedir (Fifka & Drabble, 2012).

3.2. Ulusal Düzenlemeler

Ulusal sürdürülebilirlik düzenlemeleri, ülkelerin ekonomik ve çevresel politikalarına göre farklılık göstermektedir. Avrupa Birliği gibi bölgelerde zorunlu raporlama sistemleri geliştirilirken, ABD ve Çin gibi ülkelerde farklı seviyelerde gönüllü ve zorunlu raporlama uygulamaları görülmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ise, küresel sürdürülebilirlik standartlarına uyum sağlamak amacıyla yeni düzenlemeler getirilmektedir.

Gelecekte, ulusal düzeyde sürdürülebilirlik raporlamasının daha fazla zorunlu hale gelmesi beklenmektedir. Özellikle iklim değişikliği, karbon ayak izi azaltımı ve sosyal sorumluluk politikaları gibi alanlarda daha katı düzenlemeler getirilerek, işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarını artırmaları hedeflenmektedir.

3.2.1. Sürdürülebilirlik Raporlamasında Ulusal Düzenlemelerin Önemi

Sürdürülebilirlik raporlaması, küresel standartlarla şekillenen ancak her ülkenin kendi ekonomik, yasal ve çevresel koşullarına bağlı olarak değişiklik gösterebilen bir uygulamadır. Ulusal düzeyde sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik düzenlemeler, işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörlerini dikkate almalarını sağlamak amacıyla çeşitli çerçeveler sunmaktadır (Hohnen, 2012). Bu düzenlemeler, ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda şirketlerden finansal ve finansal olmayan performanslarını şeffaf bir şekilde açıklamalarını talep etmektedir.

Ulusal düzenlemeler, genellikle zorunlu raporlama ve gönüllü raporlama arasında değişmektedir. Zorunlu raporlama sistemleri, büyük ölçekli işletmeler ve finansal kurumlar için belirli sürdürülebilirlik göstergelerini raporlamayı yasal bir gereklilik haline getirirken, gönüllü sistemler şirketlerin ESG performanslarını kendi inisiyatifleriyle açıklamalarına olanak tanımaktadır (Kolk, 2005).

3.2.2. Avrupa Birliği'nde Sürdürülebilirlik Raporlaması

Avrupa Birliği (AB), sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin en kapsamlı düzenlemelere sahip bölgelerden biridir. 2014 yılında kabul edilen Finansal Olmayan Raporlama Direktifi (Non-Financial Reporting Directive - NFRD), büyük ölçekli şirketlerin sürdürülebilirlik verilerini açıklamalarını zorunlu hale getirmiştir. Bu direktif, belirli büyüklük kriterlerini karşılayan şirketlerden, çevresel, sosyal, insan hakları, yolsuzlukla mücadele ve yönetimle ilgili bilgileri içeren raporlar yayımlamalarını talep etmektedir (Hummel & Jobst, 2024).

Ancak, NFRD'nin uygulamada bazı eksiklikleri olduğu ve şirketlerin raporlamalarında yeterli standardizasyonun sağlanamadığı yönündeki eleştiriler nedeniyle, Avrupa Birliği 2022 yılında Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive - CSRD)'yi kabul etmiştir. CSRD, önceki direktife kıyasla daha geniş bir kapsama sahiptir ve sadece büyük ölçekli işletmeleri değil, orta ölçekli işletmeleri de raporlama yükümlülüğüne tabi tutmaktadır (Kinderman, 2020). CSRD ayrıca, Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) ile uyumlu bir sistem getirerek, şirketlerin raporlamalarında ortak bir yapı oluşturmayı hedeflemektedir.

3.2.3. Amerika Birleşik Devletleri'nde Sürdürülebilirlik Raporlaması

Amerika Birleşik Devletleri'nde sürdürülebilirlik raporlaması büyük ölçüde piyasa temelli ve gönüllü bir sistem çerçevesinde yürütülmektedir. Ancak, yatırımcıların ESG bilgilerine olan ilgisinin artmasıyla birlikte, düzenleyici kurumlar sürdürülebilirlik raporlamasını zorunlu hale getirme yönünde adımlar atmaktadır (Sarfaty, 2012).

ABD'de Securities and Exchange Commission (SEC) tarafından önerilen yeni düzenlemeler, halka açık şirketlerin iklim riskleri, karbon emisyonları ve ESG stratejileri hakkında ayrıntılı açıklamalar yapmalarını gerektirmektedir (Aureli vd., 2020). Özellikle Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) çerçevesine uygun olarak geliştirilen bu düzenlemeler, şirketlerin sürdürülebilirlik ile ilgili risk yönetimi süreçlerini daha şeffaf hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Ayrıca, ABD'de Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB) tarafından geliştirilen sektör bazlı sürdürülebilirlik raporlama standartları, şirketlerin yatırımcılar için daha anlamlı ESG verileri sunmasını teşvik etmektedir (Hess, 2014).

3.2.4. Çin'de Sürdürülebilirlik Raporlaması

Çin'de sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik düzenlemeler son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Çin hükümeti, Çin Menkul Kıymetler Düzenleme Komisyonu (CSRC) aracılığıyla sürdürülebilirlik raporlamasını halka açık şirketler için zorunlu hale getiren yeni politikalar geliştirmiştir (Dissanayake vd., 2021).

Çin'de Yeşil Finansal Reform ve İnovasyon Pilot Programı kapsamında, finansal kuruluşlardan çevresel risk değerlendirmeleri yapmaları ve sürdürülebilirlik kriterlerine göre yatırım kararlarını yönlendirmeleri beklenmektedir. Ayrıca, Çin'deki büyük devlet destekli işletmeler (SOE'ler), ESG raporlamasını içeren yıllık raporlarını düzenli olarak yayınlamak zorundadır (Ferri, 2017).

3.2.5. Türkiye'de Sürdürülebilirlik Raporlaması

Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik düzenlemeler son yıllarda önemli ölçüde gelişmiştir. Borsa İstanbul (BIST), 2020 yılında Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi'ni kabul ederek, halka açık şirketlerin ESG verilerini raporlamalarını teşvik eden bir sistem oluşturmuştur (Sukhonos ve Makarenko, 2017).

Ayrıca, Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yayımlanan düzenlemeler kapsamında, halka açık şirketlerin Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyumlarını raporlamaları zorunlu hale getirilmiştir. Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik en önemli adımlardan biri de Yeşil Mutabakat Eylem Planı'dır. Avrupa Birliği'nin CSRD düzenlemelerine uyum sağlamak amacıyla geliştirilen bu plan, şirketlerin ESG performanslarını raporlamalarını teşvik etmektedir (Camilleri, 2015).

4. Yasal Düzenlemelerdeki Ortak Noktalar ve Temel Benzerlikler

4.1. Sürdürülebilirlik Raporlamasında Küresel Yakınsama

Sürdürülebilirlik raporlaması, küresel iş dünyasında şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) performanslarını şeffaf bir şekilde açıklamalarını sağlayan önemli bir mekanizmadır. Küreselleşmenin etkisiyle, birçok ülke uluslararası düzenlemelere uyum sağlama çabasına girmiş ve bu doğrultuda ESG raporlamasına ilişkin yasal çerçeveler oluşturmuştur. Ancak, her ülkenin ekonomik, politik ve sosyal yapısı farklı olduğundan, sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik düzenlemeler arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır (Suonvieri, 2023).

Buna rağmen, uluslararası düzenlemelerin büyük çoğunluğu belirli temel ilkeler çerçevesinde birleşmektedir. Küresel düzenleyici çerçeveler, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını karşılaştırılabilir, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde açıklamalarını sağlamak amacıyla standartlaştırılmış ESG ölçütleri, finansal olmayan raporlamanın zorunluluğu ve karbon emisyonu bildirimleri gibi ortak düzenlemeler geliştirmiştir (Zieba & Johansson, 2022).

Bu noktada Avrupa Birliği'nin CSRD'si, ABD'de SEC düzenlemeleri, Çin'in Yeşil Finans Politikaları ve diğer ulusal girişimler sürdürülebilirlik raporlamasını küresel çapta yaygınlaştıran en önemli hukuki mekanizmalar arasında yer almaktadır (Afolabi vd., 2022).

4.2. Küresel Düzenlemelerde Ortak Temalar ve Hukuki Yaklaşımlar

4.2.1. Finansal Olmayan Bilgi Açıklamalarının Zorunluluğu

Sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin düzenlemelerde en yaygın ortak noktalardan biri, şirketlerin finansal olmayan bilgilerini açıklama zorunluluğudur. Geleneksel finansal raporlama sistemleri, bir şirketin sadece finansal performansına odaklanırken, yeni düzenlemeler ESG faktörlerini de içerecek şekilde genişletilmiştir (Raj, 2017).

Bu bağlamda, Avrupa Birliği'nin CSRD düzenlemesi, büyük ölçekli ve halka açık şirketlerin finansal olmayan raporlamalarını zorunlu kılmıştır. Bu çerçevede, şirketlerin çevresel etkiler, sosyal politikalar, işçi hakları ve yönetim süreçleri hakkında bilgi vermesi gerekmektedir (Biondi ve Bracci, 2018). ABD'de ise SEC'in sürdürülebilirlik düzenlemeleri, iklim riskleri ve karbon emisyonlarının finansal raporlamalarla entegre edilmesini gerektirmektedir. Şirketlerin iklim değişikliği ile ilgili finansal etkileri yatırımcılarla paylaşması zorunlu hale getirilmiştir (Phang ve Chia, 2024).

Çin'de ise sürdürülebilir finans politikaları, halka açık şirketlerin ESG verilerini yıllık raporlar aracılığıyla açıklamalarını zorunlu kılınmıştır. Özellikle devlet destekli işletmeler (SOE'ler), karbon salınımı ve çevresel politikaları hakkında detaylı bilgi paylaşmaktadır (Shinkle ve Spencer, 2012). Tüm bu uygulamalar, şirketlerin finansal olmayan performanslarını ölçmelerini ve paydaşlarıyla daha şeffaf bilgiler paylaşmalarını teşvik etmektedir.

4.2.2. Küresel ESG Raporlama Standartlarının Benimsenmesi

Birçok ülke, sürdürülebilirlik raporlamasını daha standart hale getirmek için uluslararası ESG ölçütlerini benimsemiştir. Küresel olarak en yaygın kullanılan raporlama çerçeveleri olan GRI, SASB, TCFD ve IIRC, şirketlerin

sürdürülebilirlik raporlarını tutarlı, karşılaştırılabilir ve şeffaf hale getirmeye yöneliktir (Berlinger, 2025).

Örneğin, Avrupa Birliği'nin Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS), GRI çerçevesiyle uyumlu olacak şekilde geliştirilmiştir. Aynı zamanda Çin ve Brezilya gibi ülkeler de sürdürülebilirlik raporlamasında GRI ve SASB standartlarını benimsemeye başlamıştır (Gaudreau, 2023).

4.2.3. Karbon Ayak İzi ve İklim Riskleri Raporlaması

Küresel düzenlemelerde bir diğer ortak nokta, şirketlerin karbon ayak izi ve iklim riskleri ile ilgili bilgileri paylaşma zorunluluğudur. Avrupa Birliği, CSRD kapsamında karbon emisyonlarını detaylandıran beyanları zorunlu hale getirirken, ABD'de SEC düzenlemeleri, yatırımcıların iklim değişikliği kaynaklı finansal riskleri değerlendirmesine olanak tanıyan raporlama zorunluluklarını içermektedir.

Çin'de ise Menkul Kıymetler Düzenleme Komisyonu (CSRC), yeşil finans uygulamalarını teşvik ederek büyük şirketlerden emisyon verilerini raporlamalarını istemektedir (Buallay vd., 2023).

4.2.4. Şeffaflık, Hesap Verebilirlik ve Denetim Süreçleri

Uluslararası sürdürülebilirlik raporlama çerçevelerinin önemli bir diğer ortak noktası, şirketlerin şeffaflıklarını artırmaları ve bağımsız denetim mekanizmalarına tabi olmalarıdır.

Avrupa'da CSRD, sürdürülebilirlik raporlarının bağımsız denetçiler tarafından onaylanmasını zorunlu kılmaktadır. Öte yandan, ABD'de yatırımcı koruma mekanizmaları çerçevesinde, SEC belirli şirketlerin ESG raporlarını denetleme sürecini başlatmıştır (Biondi ve Bracci, 2018). Bu gelişmeler, sürdürülebilirlik verilerinin güvenilirliğini artırmak ve şirketlerin "greenwashing" (yeşil aklama) gibi yanlış yönlendirme uygulamalarından kaçınmasını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.

4.3. Küresel Hukuki Yakınsama ve Gelecek Beklentileri

Dünya genelinde sürdürülebilirlik raporlaması giderek daha fazla standartlaştırılmaktadır. ESG ölçütleri konusunda uluslararası uyum sağlanması, şirketlerin yatırımcılar ve diğer paydaşlar nezdinde daha şeffaf olmasına olanak tanımaktadır (Gaudreau, 2023).

Önümüzdeki yıllarda, sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili yasal düzenlemelerin küresel çapta daha fazla entegrasyon göstermesi ve ESG standartlarının düzenleyici çerçevelerle daha sıkı bir şekilde bağdaştırılması beklenmektedir.

5. Yasal Düzenlemelerdeki Temel Farklılıklar

5.1. Sürdürülebilirlik Raporlamasında Küresel Çeşitlilik

Sürdürülebilirlik raporlaması, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) performanslarını açıklamalarını sağlayarak, kurumsal şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından büyük bir önem taşımaktadır. Ancak, dünya genelinde sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik yasal çerçeveler büyük farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyi, yasal altyapıları, düzenleyici kurumlarının yapısı ve sürdürülebilirliğe verdikleri önem gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır (Bhatia ve Makkar, 2020).

Avrupa Birliği (AB), Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Çin, Japonya ve diğer büyük ekonomiler, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin farklı yaklaşımlar benimsemişlerdir. AB, sürdürülebilirlik raporlamasını zorunlu hale getiren en kapsamlı düzenlemeleri uygularken, ABD ve Çin gibi ülkelerde ESG açıklamalarına yönelik politikalar daha esnek olabilmektedir. Bu bölümde, sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik farklı ülkelerde uygulanan düzenleyici çerçeveler arasındaki temel çeşitlilikler ele alınacaktır.

5.1.1. Sürdürülebilirlik Raporlamasına Yönelik Küresel Eğilimler

Son yıllarda, yatırımcılar, tüketiciler, sivil toplum kuruluşları ve hükümetler sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik beklentilerini artırmış ve düzenleyici kurumlar, ESG açıklamalarının şeffaflığını artırmaya yönelik adımlar atmıştır. ESG raporlamasına ilişkin düzenleyici çerçevelerde iki temel eğilim dikkat çekmektedir:

1. **Zorunlu ESG Raporlaması:** Şirketlerin belirli sürdürülebilirlik göstergelerini yasal bir çerçeveye bağlı kalarak açıklamalarını zorunlu kılan düzenlemeler. Bu yaklaşım, Avrupa Birliği'nin CSRD düzenlemesi ile belirgin hale gelmiştir.

2. **Gönüllü ESG Raporlaması:** Şirketlerin piyasa beklentilerine ve yatırımcı taleplerine bağlı olarak ESG bilgilerini açıklamalarına izin veren düzenlemeler. Bu yaklaşım, ABD'deki SEC düzenlemeleri ve Asya'nın belirli bölgelerinde benimsenmiştir (Dinh vd., 2023).

Bunun yanı sıra, uluslararası ESG raporlama standartlarının entegrasyonu giderek artmaktadır. GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu) ve TCFD (İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü) gibi çerçeveler, ülkeler arasında sürdürülebilirlik raporlamasının bir standart haline gelmesine yardımcı olmaktadır (Ehnert vd., 2016).

5.1.2. Avrupa Birliği'nin Sürdürülebilirlik Raporlaması Yaklaşımı

Avrupa Birliği, sürdürülebilirlik raporlamasını en kapsamlı ve sıkı düzenlemelere tabi tutan bölgelerden biridir. 2014/95/EU Sayılı Direktif (NFRD) kapsamında belirli büyük şirketlerin sürdürülebilirlik bilgilerini açıklamaları zorunlu hale getirilmiş, ancak bu direktifin eksikliklerini gidermek amacıyla 2022 yılında Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) yürürlüğe girmiştir.

CSRD kapsamında, 500'den fazla çalışanı olan büyük ölçekli şirketler sürdürülebilirlik bilgilerini raporlamak zorundadır. Ayrıca şirketler, Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) çerçevesinde belirlenmiş göstergeleri raporlamakla yükümlüdür. Bununla birlikte, ESG raporları bağımsız denetimden geçerek doğrulanmak zorundadır (Kvasničková vd., 2023).

AB'nin yaklaşımı, ESG raporlamasını sadece yatırımcılar için değil, tüm paydaşlar için daha anlamlı hale getirmeyi amaçlamaktadır. İklim değişikliği, sosyal sorumluluk, insan hakları ve yönetim süreçleri gibi konular raporlama kapsamına alınmıştır (Fusco vd., 2022).

5.1.3. Amerika Birleşik Devletleri'nde ESG Raporlaması

ABD'de sürdürülebilirlik raporlaması, piyasa odaklı bir sistem içinde şekillenmektedir. ESG raporlamasına ilişkin yasal bir zorunluluk bulunmamakla birlikte, Securities and Exchange Commission (SEC) şirketlerden belirli sürdürülebilirlik verilerini açıklamalarını beklemektedir. Ancak, bu düzenlemeler AB'deki gibi detaylı ve kapsamlı değildir.

ABD'deki mevcut sistemin özellikleri incelendiğinde, ESG raporlamasında SASB ve TCFD standartlarının benimsendiğini ve şirketlerin yatırımcıların talep ettiği ESG göstergelerini açıklamak zorunda olduğu görülmektedir. Ayrıca, bağımsız denetim gerekliliği bulunmamaktadır, ancak bazı şirketler yatırımcı güvenini artırmak için gönüllü denetim süreçlerini uygulamaktadır (Chan vd., 2024).

Buna göre, ABD'nin yaklaşımı, finansal performansla doğrudan ilişkili ESG bilgilerini açıklamayı teşvik eden bir modeldir. Bu nedenle, şirketlerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik konularına verdikleri önem, piyasa dinamiklerine ve yatırımcı baskısına bağlı olarak değişebilmektedir (Bhatia ve Makkar, 2020).

5.1.4. Çin ve Asya'da ESG Raporlama Politikaları

Çin, sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik devlet destekli bir yaklaşım benimseyen ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çin Menkul Kıymetler Düzenleme Komisyonu (CSRC), özellikle kamu şirketlerinin ve büyük sanayi kuruluşlarının ESG raporlarını yayınlamalarını zorunlu hale getirmiştir.

Çin'de sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin temel farklılıklar arasında devlet destekli işletmeler (SOE'ler) için ESG raporlamasının zorunlu olması bulunmaktadır. Ancak, özel sektör şirketleri için ESG raporlaması gönüllü temellidir, ancak bazı sektörlerde düzenleyici baskı artmaktadır. Ayrıca, ESG raporlaması, ulusal politikalar ve yeşil finans girişimleriyle uyumlu olacak şekilde tasarlanmıştır (Dinh vd., 2023).

Japonya ve Güney Kore gibi diğer Asya ülkeleri, ESG raporlamasını piyasa odaklı ve teşvik edici politikalarla yönlendirmektedir. Japonya'da, Financial Services Agency (FSA), ESG açıklamalarına yönelik rehberler yayınlamakta ancak şirketlere doğrudan bir zorunluluk getirmemektedir (Kvasničková vd., 2023).

5.2. Hukuki Yaptırımlar ve Uygulama Mekanizmaları

Sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik düzenlemelerin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için hukuki yaptırımların ve uygulama mekanizmalarının belirlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. ESG (çevresel, sosyal ve yönetim) bilgilerini açıklama zorunluluğu bulunan ülkelerde, bu düzenlemelerin etkinliği, yaptırım mekanizmalarının varlığı ve uygulanma biçimiyle doğrudan ilişkilidir (Hummel ve Jobst, 2024).

Hukuki yaptırımların gücü, şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarını doğru ve şeffaf bir şekilde açıklamalarını sağlamak, yeşil aklama (greenwashing) gibi yanıltıcı uygulamaların önüne geçmek ve raporlama süreçlerinde hesap verebilirliği artırmak açısından büyük bir fark yaratmaktadır (Pantazi, 2024). Bu nedenle, sürdürülebilirlik raporlamasının sadece bir raporlama yükümlülüğü olmaktan çıkıp, şirketlerin sürdürülebilirlik stratejilerini doğrudan etkileyen bir unsur haline gelmesi için hukuki yaptırımların etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Dünya genelinde sürdürülebilirlik raporlamasının uygulanmasını sağlayan farklı hukuki yaptırım mekanizmaları bulunmaktadır. Bu mekanizmalar, ülkelerin ekonomik ve politik yapısına, düzenleyici sistemlerine ve kurumsal yönetim modellerine bağlı olarak farklılık göstermektedir.

Sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin hukuki yaptırımlar, ülkelerin ekonomik ve politik yapılarına göre farklılık göstermektedir. Avrupa Birliği, katı hukuki yaptırımlarla sürdürülebilirlik raporlamasını kurumsal yönetimin ayrılmaz bir parçası haline getirirken, ABD yatırımcı odaklı bir model benimsemekte ve Çin ise devlet kontrollü bir yaptırım mekanizması geliştirmektedir (He vd., 2024).

Bu farklılıklar, uluslararası şirketlerin farklı düzenleyici sistemlere uyum sağlamasını zorlaştırmakta ve ESG raporlamasının küresel olarak daha fazla standardizasyonunu gerekli kılmaktadır. Bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, yeşil aklama ile mücadele edilmesi ve sürdürülebilirlik raporlamasının finansal raporlama ile aynı seviyede bir güvenilirlik kazanması için hukuki yaptırımların daha uyumlu hale getirilmesi gerektiği açıktır (Pantazi, 2024).

5.2.1. Avrupa Birliği: CSRD Kapsamındaki Katı Hukuki Yaptırımlar

Avrupa Birliği (AB), bölgede sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik kapsamlı ve katı hukuki düzenlemeleri benimsemektedir. Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) kapsamında, büyük ölçekli şirketlerin sürdürülebilirlik bilgilerini raporlamaları zorunlu hale getirilmiş ve bu zorunluluğa uymayan şirketlere çeşitli mali ve hukuki yaptırımlar getirilmiştir (Hummel ve Jobst, 2024).

AB'de yer alan hukuki yaptırımlar arasında, ESG raporlamasına ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyen şirketler için uygulanan önemli miktarlarda para cezaları (Mali Cezalar) bulunmaktadır. Yanıltıcı veya eksik bilgi sunan şirketler, hissedar davaları ve düzenleyici kurumların cezai işlemleriyle karşı karşıya kalabilmektedir (Pantazi, 2024). Buna ek olarak, ESG raporlarının bağımsız bir denetim mekanizması tarafından doğrulanması gerekmektedir. Denetim sürecinde eksiklik tespit edilmesi halinde, şirketlere ek raporlama yükümlülükleri ve cezalar uygulanabilmektedir (Zaro vd., 2022).

Bu yaptırımlar, şirketlerin sürdürülebilirlik konularında daha ciddi ve hesap verebilir olmalarını sağlayarak, raporlamanın finansal raporlamayla eşdeğer bir güvenilirlik kazanmasını amaçlamaktadır.

5.2.2. Amerika Birleşik Devletleri: Piyasa Odaklı Yaptırımlar

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD), sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin düzenlemeler piyasa odaklı bir yapıya sahip olmaktadır. Securities and Exchange Commission (SEC) tarafından belirlenen çerçevede, şirketlerin

ESG bilgilerini açıklamaları beklenmektedir, ancak bu zorunluluk yatırımcı talebine dayalı bir model içinde şekillenmektedir (Ghoogassian, 2015).

Örneğin, ABD’de yanıtıcı ESG beyanlarında bulunan şirketlere, hissedarlar tarafından dava açılabilir. Ayrıca, ESG raporlamasında hatalar tespit edildiğinde, şirketler yatırımcıların zarar görmesine neden olabilecek ihlaller nedeniyle SEC tarafından cezalandırılabilir (Hummel ve Jobst, 2024). Bunların yanı sıra, ABD’de ESG raporlamasına yönelik en büyük yaptırım mekanizması, kurumsal yatırımcıların baskısıdır. Yatırımcılar, sürdürülebilirlik bilgilerini açıklamayan veya şeffaf olmayan şirketleri piyasadan dışlayabilir (Pantazi, 2024).

ABD’nin yaklaşımı, şirketlerin ESG raporlamasını daha çok pazar mekanizmaları aracılığıyla benimsemesine dayanmaktadır ve Avrupa’daki gibi zorunlu hukuki yaptırımlara sahip değildir.

5.2.3. Çin: Devlet Kontrollü Yaptırım Mekanizmaları

Çin’de sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik düzenlemeler, devlet destekli ve sektör bazlı bir model içinde şekillenmesi nedeniyle, devlete ait büyük işletmeler (SOE’ler) sürdürülebilirlik raporlaması yapmak zorundadır, ancak özel sektör için bu yükümlülükler sektöre göre değişmektedir (Braun, 2025).

ESG raporlaması yapan şirketler, Çin Menkul Kıymetler Düzenleme Komisyonu (CSRC) tarafından düzenli olarak denetlenmektedir. Devlet, sürdürülebilirlik raporlamasını teşvik etmek amacıyla yeşil finans programları ve kredi kolaylıkları sunmaktadır. Ayrıca, Şanghay Menkul Kıymetler Borsası, belirli ESG kriterlerine uymayan şirketlerin halka arzını zorlamaktadır (Braun, 2025). Bu gibi mekanizmalar, Çin’de ESG raporlamasının devlet politikalarına bağlı olarak geliştiğini ve doğrudan hükümet denetimi altında yürütüldüğünü göstermektedir.

5.3. Raporlama Formatı ve İçeriği

Sürdürülebilirlik raporlamasının formatı ve içeriği, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) performanslarını açıklama şekillerini belirleyen temel faktörlerdir. Ancak, dünya genelinde sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin standartlar, düzenlemeler ve beklentiler farklılık göstermektedir. Özellikle Avrupa Birliği (AB), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Çin, yukarıda açıklandığı üzere sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik farklı politikalar benimsemişlerdir.

Bu bölümde ise, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin farklı ülkelerde uygulanan raporlama formatları ve içerik standartları detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

5.3.1. Avrupa Birliği: ESG Açıklamaları İçin Kapsamlı ve Detaylı Formatlar

Avrupa Birliği, sürdürülebilirlik raporlamasını düzenleyen en kapsamlı ve zorunlu sistemlerden birini oluşturmaktadır. Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) kapsamında, büyük ölçekli şirketlerin ve belirli sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin, çevresel ve sosyal performanslarını belirlenen format çerçevesinde raporlamaları zorunlu hale getirilmiştir (Wensen vd., 2011).

AB'nin sürdürülebilirlik raporlama formatının temel özellikleri incelendiğinde, şirketlerin, Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) çerçevesinde belirlenen standartlaştırılmış göstergeleri kullanmak zorunda olduğu görülmektedir. Buna göre, şirketler karbon ayak izi, enerji tüketimi, işçi hakları, çeşitlilik politikaları ve yönetim süreçlerini raporlamakla yükümlüdür. Ek olarak, ESG raporlarının, finansal raporlamada olduğu gibi bağımsız denetim süreçlerinden geçmesi zorunludur (Stocker vd., 2024).

5.3.2. ABD: Yatırımcı Odaklı ve Esnek Raporlama Yaklaşımı

ABD'de sürdürülebilirlik raporlaması, piyasa güdümlü bir yaklaşım benimsemesi nedeniyle, Securities and Exchange Commission (SEC) tarafından belirlenen çerçevede, şirketlerin yatırımcı taleplerine göre ESG bilgilerini açıklamaları beklenmektedir (Sun vd., 2024).

Buna göre şirketler, yalnızca yatırımcıların ilgisini çeken ESG verilerini açıklamak zorunda olup, finansal performans üzerinde doğrudan etkisi olan ESG göstergelerini raporlamaktadır.

ABD'nin sürdürülebilirlik raporlama formatının en temel özelliklerinden biri ise, standartlaştırılmış bir format zorunluluğunun olmamasıdır. Şirketler, Global Reporting Initiative (GRI) veya Sustainability Accounting Standards Board (SASB) gibi farklı çerçeveleri kullanarak raporlama yapabilmektedir (Huang vd., 2024).

5.3.3. Ülkeler Bazında Farklılık Gösteren Göstergeler

Sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan göstergeler, ülkeler arasındaki düzenleyici çerçeveye bağlı olarak değişiklik göstermektedir:

- Avrupa Birliği: Karbon emisyonları, enerji tüketimi, su kullanımı, insan hakları uygulamaları, tedarik zinciri sürdürülebilirliği ve kurumsal yönetim gibi çok çeşitli ESG göstergeleri kullanılmaktadır.
- ABD: Yatırımcıların ilgisini çeken karbon emisyonları, su kullanımı ve sosyal etkiler gibi doğrudan finansal etkisi olan göstergeler raporlanmaktadır (Wensen vd., 2011).
- Çin: ESG raporlaması özellikle devlete ait şirketler için zorunludur ve enerji kullanımı, karbon emisyonu ve iş sağlığı güvenliği gibi göstergelere odaklanmaktadır (Sun vd., 2024).

Bu farklılıklar, küresel şirketlerin farklı yasal çerçevelere uyum sağlama ihtiyacını artırmaktadır ve ESG raporlamasının daha fazla standardizasyon gerektirdiğini göstermektedir.

5.4. Kapsam ve Sektörel Farklılıklar

Sürdürülebilirlik raporlaması, farklı endüstriler ve bölgeler için değişkenlik göstermektedir. Sektör bazlı sürdürülebilirlik raporlaması, firmaların faaliyet alanlarına, düzenleyici gerekliliklere ve çevresel etki seviyelerine bağlı olarak farklı biçimlerde şekillenmektedir (Drago ve Gatto, 2022). Örneğin, enerji, madencilik ve finans gibi çevresel etkisi yüksek sektörlerde zorunlu ve daha detaylı raporlama gereksinimleri bulunurken, düşük karbon etkisine sahip sektörlerde daha esnek raporlama standartları uygulanmaktadır (Folkens ve Schneider, 2019).

Ayrıca, küresel sürdürülebilirlik standartları (GRI, SASB, TCFD ve CDP) farklı sektörlerde özgü raporlama çerçeveleri sunmaktadır. Ancak, bu standartların benimsenme düzeyi düzenleyici yapı, piyasa baskısı ve yatırımcı taleplerine bağlı olarak değişmektedir.

5.4.1. Büyük Şirketler İçin Zorunlu Raporlama vs. KOBİ'ler İçin Gönüllü Uygulamalar

Avrupa Birliği, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) kapsamında 500'den fazla çalışanı olan büyük ölçekli şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamasını zorunlu hale getirmiştir. Bu düzenlemeye göre büyük şirketler, çevresel etki, insan hakları ve kurumsal yönetim süreçlerini içeren detaylı raporlar sunmak zorunda olup, Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) kapsamında belirlenen göstergeleri raporlamakla yükümlüdürler (Drago ve Gatto, 2022). Ayrıca, hazırlanan raporların bağımsız denetimden geçerek doğruluklarını kanıtlamak zorundadırlar.

ABD’de ise, büyük şirketler için sürdürülebilirlik raporlaması yatırımcıların talebine bağlı olarak şekillenmekte olup, SEC (Securities and Exchange Commission) ESG açıklamalarına yönelik belirli rehberler sunmaktadır. Ancak, bağımsız denetim zorunluluğu AB kadar katı değildir (Uyar vd., 2022).

Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ’ler) ise, büyük şirketlere kıyasla sürdürülebilirlik raporlama süreçlerinde daha az düzenleyici yükümlülüğe sahiptir.

KOBİ’ler sürdürülebilirlik raporlaması sürecinde bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Örneğin, finansal ve insan kaynağı eksikliği nedeniyle ESG raporlama süreçlerine yatırım yapamamaktadırlar (Kolk, 2003). Buna ek olarak, zorunlu raporlama yerine müşteri ve yatırımcı baskısı nedeniyle ESG açıklamalarına yönelmek durumunda kalmaktadırlar.

Bu bağlamda, sektör bazlı teşviklerle KOBİ’lerin raporlama süreçlerine katılımının artırılması hedeflenmektedir. Avrupa Komisyonu, KOBİ’ler için basitleştirilmiş ESG raporlama formatları sunmayı amaçlamaktadır (Kvasničková vd., 2023). Ancak, zorunluluk getirilmemesi nedeniyle KOBİ’lerin raporlamaya katılımı büyük şirketlere kıyasla düşük kalmaktadır.

5.4.2. Sektör Bazlı Farklılaştırmalar

Sürdürülebilirlik raporlaması, sektörel bazda farklılık göstermekte olup, özellikle çevresel ve sosyal etkisi yüksek olan sektörlerde daha sıkı düzenlemeler bulunmaktadır.

5.4.2.1. Enerji ve Madencilik Sektöründe Raporlama

Enerji ve madencilik sektörleri, yüksek karbon salınımı ve çevresel etkileri nedeniyle en sıkı raporlama gereksinimlerine sahip sektörlerdir (Drago ve Gatto, 2022). GRI 11: Oil and Gas Sector 2021 ve ICMM Sürdürülebilirlik Göstergeleri gibi standartlar, enerji ve madencilik sektörlerine özel ESG çerçeveleri sunmaktadır.

Avrupa’da Avrupa Yeşil Mutabakatı (European Green Deal) ve Sürdürülebilir Finans Taksonomisi, enerji şirketleri için zorunlu emisyon açıklamalarını ve çevresel risk değerlendirmelerini içeren raporlama standartlarını getirmiştir (Uyar vd., 2022).

5.4.2.2. Finans ve Bankacılık Sektöründe ESG Açıklamaları

Finans sektörü, sürdürülebilir yatırımların teşviki ve iklim risklerinin azaltılması açısından önemli bir role sahiptir. Bu sektördeki sürdürülebilirlik

raporlama gereklilikleri arasında İklim risklerini açıklama zorunluluğu (TCFD - Task Force on Climate-related Financial Disclosures), yeşil yatırımların raporlanması ve sürdürülebilir finans uygulamalarının benimsenmesi ve müşterilere yönelik ESG uyumluluk politikalarının geliştirilmesi bulunmaktadır (Folkens ve Schneider, 2019).

ABD'de SEC, bankaların iklim değişikliği kaynaklı finansal riskleri raporlamasını teşvik etmektedir, ancak zorunlu bir ESG raporlama standardı bulunmamaktadır.

5.4.2.3. Tarım ve Gıda Sektöründe ESG Raporlaması

Tarım ve gıda sektörü, su kullanımı, karbon emisyonları, biyolojik çeşitlilik kaybı ve tedarik zinciri sürdürülebilirliği açısından kritik bir alandır. Avrupa'da Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA) ve Avrupa Çevre Ajansı (EEA) sürdürülebilir tarım uygulamalarına yönelik raporlama standartları oluşturmuştur (Kolk, 2003).

ABD'de ise, Tarım Bakanlığı (USDA) ve FDA sürdürülebilir tarım uygulamaları için çeşitli ESG teşvikleri sunmaktadır.

5.5. Bağımsız Denetim ve Uyumluluk

Bağımsız denetim ve uyumluluk, sürdürülebilirlik raporlamasının güvenilirliği açısından kritik bir role sahiptir. Küresel ölçekte şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) performanslarını yatırımcılara, düzenleyicilere ve paydaşlara sunarken güvenilirlik sağlamaları gerekmektedir. Bağımsız denetim süreçleri, ESG raporlamasının doğruluğunu ve bütünlüğünü artırarak, şeffaf bir bilgi akışı sağlar (Sukhonos ve Makarenko, 2017).

Bağımsız denetim gerekliliği, özellikle Avrupa Birliği (AB), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Çin gibi büyük ekonomilerde farklılık göstermektedir. AB'de sürdürülebilirlik raporlaması zorunlu bağımsız denetim gerektirirken, ABD'de piyasa odaklı ve yatırımcı güdümlü bir yaklaşım benimsenmiştir. Çin ise devlet tarafından yönlendirilen sürdürülebilirlik politikaları çerçevesinde belirli sektörlerde denetimi zorunlu tutmaktadır (Al-Shaer ve Zaman, 2018).

Bağımsız denetim ve uyumluluk süreçlerinin temel hedefleri şunlardır:

- Finansal ve sürdürülebilirlik raporlamasının bütünlüğünü sağlamak
- Şirketlerin çevresel ve sosyal etkilerini daha güvenilir bir şekilde açıklamalarını teşvik etmek

- Yatırımcı güvenini artırarak ESG raporlamasına yönelik piyasa taleplerini karşılamak
- Yeşil aklama (greenwashing) riskini azaltmak ve raporlanan verilerin doğruluğunu denetlemek

Bağımsız denetim süreçleri, üçüncü taraf doğrulama mekanizmalarının güçlendirilmesi ve uluslararası standartlarla uyumluluğun artırılması ile gelişmektedir. Ancak, denetim süreçlerinin etkinliği ülkeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, şirketlerin uluslararası pazarlarda faaliyet gösterebilmesi için uyum sağlaması gereken çok yönlü denetim mekanizmalarını doğurmaktadır (Olson, 2010).

Bu bölümde, sürdürülebilirlik raporlamasında bağımsız denetimin neden gerekli olduğu ve bu süreçlerin nasıl uygulandığı detaylı bir şekilde incelenecektir.

5.5.1. Sürdürülebilirlik Raporlamasında Bağımsız Denetim

Bağımsız denetim, sürdürülebilirlik raporlamasının en önemli unsurlarından biri olup, şirketlerin çevresel ve sosyal performanslarını doğruluk ve güvenilirlik açısından denetleyen bir süreç olmaktadır. Bağımsız denetim süreci, dış denetçiler (Big Four denetim firmaları gibi) veya sürdürülebilirlik denetimi konusunda uzmanlaşmış üçüncü taraf kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Bu süreç, şirketlerin sadece beyan ettikleri ESG raporlarını tarafsız bir şekilde değerlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda paydaşlara doğru ve eksiksiz bilgi sağlama ve düzenleyici çerçevelere uyum sağlama yükümlülüğünü yerine getirmelerine olanak tanımaktadır (Perego, 2009; Ruhnke ve Gabriel, 2013).

Sürdürülebilirlik raporlamasında bağımsız denetim, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim performanslarını doğru bir şekilde raporlamalarını sağlamakta, bağımsız doğrulama süreçleri ile yanlış bilgi verilmesini engellemekte, sürdürülebilirlik raporlamasının yatırımcılar ve paydaşlar için güvenilir hale getirilmesini sağlamakta ve uluslararası denetim standartları ile uyumluluğu artırmaktadır.

Bağımsız denetim sürecinin etkin bir şekilde işleyebilmesi için şirketlerin bazı süreçleri takip etmesi gerekmektedir. İlk olarak, şirketlerin Global Reporting Initiative (GRI), Sustainability Accounting Standards Board (SASB) ve Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) gibi uluslararası çerçeveler doğrultusunda raporlama yapabilecekleri göz önünde bulundurularak buna uygun denetim standardının seçilmesi önem teşkil etmektedir. (Perego ve Kolk, 2012). İkinci aşamada denetim

firmasının seçilmesi bulunmaktadır. Büyük ölçekli şirketler genellikle PwC, Deloitte, EY ve KPMG gibi Big Four firmaları ile çalışırken, daha küçük şirketler bağımsız sürdürülebilirlik denetim firmalarını tercih etmektedir (Nazari vd., 2015). Daha sonra, veri toplama ve analiz sürecinde, şirketler ESG raporlarında sundukları verileri denetim firmalarına sunmakta ve bu verilerin doğruluğu incelenmektedir. Son aşamada ise, denetim süreci tamamlandıktan sonra, şirketler bağımsız denetim raporlarını paydaşlarla paylaşarak ESG açıklamalarının doğrulandığını göstermektedir (Trotman ve Trotman, 2015).

Bağımsız denetim, hem düzenleyici gerekliliklere uyum sağlamak hem de ESG raporlamasının güvenilirliğini artırmak açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak, farklı ülkelerde bağımsız denetim süreçlerinin nasıl uygulandığı ve yasal zorunluluklarının olup olmadığı önemli farklılıklar göstermektedir. Bu bağlamda, AB, ABD ve Çin gibi büyük ekonomilerin bağımsız denetime yaklaşımları bir sonraki bölümde detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

5.5.2. Ülkeler Arası Farklılıklar: AB, ABD ve Çin Karşılaştırması

Avrupa Birliği (AB), sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik en kapsamlı ve düzenleyici çerçevelerden birini oluşturarak, bağımsız denetimi (assurance) zorunlu hale getiren ilk büyük ekonomik bloklardan biri olmuştur. AB'nin bu katı yaklaşımı, şirketlerin finansal raporlamayla aynı seviyede bir güvenilirliğe sahip sürdürülebilirlik raporları sunmasını sağlamak ve yeşil aklama (greenwashing) riskini azaltmak amacıyla geliştirilmiştir (Maroun ve Prinsloo, 2020).

2023 yılında yürürlüğe giren Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD), Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi (ESMA) tarafından belirlenen çerçevede, büyük ölçekli işletmelere ve belirli sektörlerde faaliyet gösteren şirketlere zorunlu bağımsız denetim yükümlülüğü getirmiştir. CSRD kapsamında şirketler, ESG (Çevresel, Sosyal ve Yönetişim) verilerini bağımsız bir üçüncü taraf denetçiye doğrulatmak zorundadır ve Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) çerçevesinde belirlenen göstergeleri kullanmalıdır. Buna ek olarak, sürdürülebilirlik raporlarının finansal raporlama ile entegre edilmesi gerektiğinden, denetim süreçleri de finansal denetimle eşzamanlı olarak yürütülmelidir.

Bağımsız denetim süreci, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını şeffaf bir şekilde açıklamalarını sağlamak ve yatırımcı güvenini artırmak amacıyla tasarlanmıştır. Yanıltıcı bilgi sunan veya eksik raporlama yapan

şirketler, ciddi yasal yaptırımlarla karşı karşıya kalmaktadır (Krasodomska vd., 2021).

Bağımsız denetimin zorunlu hale getirilmesi, AB'de sürdürülebilirlik raporlamasının güvenilirliğini artıran en önemli reformlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Avrupa Birliği, sürdürülebilirlik raporlamasında bağımsız denetimi zorunlu hale getirerek, ESG raporlamasını finansal raporlamayla eşdeğer bir seviyeye taşımaktadır (Stocker vd., 2024). Ancak, bu düzenlemeler tüm üye ülkelerde aynı hızda uygulanamamaktadır. Bazı üye devletler, ulusal mevzuatları CSRD ile tam olarak uyumlu hale getirmek için ek düzenlemeler yapmaktadır (Rossi ve Tarquinio, 2017).

5.5.2.1. ABD: Piyasa Odaklı ve Gönüllü Denetim Yaklaşımı

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD), sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin bağımsız denetim uygulamaları zorunlu bir hukuki çerçeve içinde düzenlenmemektedir. Securities and Exchange Commission (SEC) tarafından belirlenen rehberlerde, ESG raporlaması şirketlerin yatırımcı ilgisine göre şekillenir ve bağımsız denetim tamamen gönüllü bir uygulamadır (O'Dwyer vd., 2011).

ABD şirketleri, yatırımcıların ilgisini çeken ESG göstergelerini açıklamakla yükümlü iken, aynı zamanda raporlarını bağımsız denetimden geçirmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna karşın, kurumsal yatırımcıların baskısı nedeniyle büyük şirketler denetim yaptırmak zorunda kalabilmektedir.

ABD'de farklı ESG çerçeveleri (GRI, SASB, TCFD) doğrultusunda denetim yapılabilen ancak bunların uygulanması tamamen şirketlerin inisiyatifinde olmaktadır. Bu yapı, şirketlerin yatırımcı güvenini artırmak amacıyla bağımsız denetime yönelmesine yol açmakla birlikte, düzenleyici bir zorunluluk olmaması nedeniyle denetim süreçlerinde büyük farklılıklar gözlenmektedir (Perego ve Kolk, 2012). Buna rağmen, ABD'de kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması giderek daha fazla yatırımcı ilgisini çekmekte olması sebebiyle, özellikle karbon salınımı, tedarik zinciri şeffaflığı ve insan hakları gibi konuların yatırımcılar açısından finansal etkiler yaratmasıyla ilişkilidir. Dolayısıyla, gelecekte SEC'in ESG raporlamasına yönelik daha sıkı denetim mekanizmaları oluşturması beklenmektedir (Boiral vd., 2019).

5.5.2.2. Çin: Devlet Kontrollü Uyumluluk Mekanizması

Çin'de sürdürülebilirlik raporlaması ve bağımsız denetim uygulamaları büyük ölçüde devletin yönlendirdiği ve sektör bazlı olarak uygulanan bir model çerçevesinde yürütülmektedir. Çin Menkul Kıymetler Düzenleme Komisyonu (CSRC), devlete ait işletmeler (SOE'ler) için sürdürülebilirlik

raporlamasını zorunlu hale getirirken, özel sektör firmaları için daha esnek bir yaklaşım benimsemiştir (Yan vd., 2022b).

Çin’de bağımsız denetim sürecinde, devlete ait büyük şirketler için zorunlu denetim mekanizması uygulanmaktadır. Diğer yandan, özel sektör firmaları için bağımsız denetim teşviklere bağlı olup, zorunlu kılınmamıştır. Ancak, yeşil finansman projeleri için ESG raporlarının bağımsız doğrulama süreçlerinden geçmesi gerekliliği bulunmaktadır.

Çin’in ESG raporlamasına yaklaşımı, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak şekillenmektedir ve çevresel etkisi yüksek sektörlerde daha sıkı denetim mekanizmaları uygulanmaktadır. Ancak, şirketlerin ESG raporlaması konusundaki bağımsız denetim süreçleri halen finansal denetim kadar sıkı bir düzenlemeye tabi değildir (Rossi ve Tarquinio, 2017).

5.5.3. Uluslararası Standartlarla Uyumluluk Derecesi

Bağımsız denetim mekanizmalarının etkinliği, uluslararası standartlara uyumluluk derecesine bağlıdır. En yaygın kullanılan sürdürülebilirlik denetim standartları şunlardır:

- ISAE 3000 (International Standard on Assurance Engagements): Uluslararası düzeyde bağımsız denetim süreçlerini yöneten en yaygın standarttır (Perego ve Kolk, 2012).
- GRI (Global Reporting Initiative) ve AA1000 Assurance Standard: ESG raporlarının şeffaflığını artırmak için kullanılan uluslararası standartlardır.
- IFRS S1 ve IFRS S2 Standartları: Finansal raporlamayla uyumlu sürdürülebilirlik raporlaması için oluşturulmuştur (Boiral vd., 2019).

Bu standartlara tam uyumluluk, küresel yatırımcı güvenini artırarak sürdürülebilirlik raporlamasının etkinliğini güçlendirmektedir.

6. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Geleceği ve Politika Önerileri

Sürdürülebilirlik raporlaması, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) performanslarını yatırımcılar, paydaşlar ve düzenleyicilerle paylaşmasını sağlayan önemli bir araçtır. Küresel ekonomi, iklim değişikliği, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk konularında artan düzenleyici baskılarla karşı karşıya kaldıkça, sürdürülebilirlik raporlaması hem kurumsal stratejilerde hem de kamu politikalarında giderek daha önemli hale gelmektedir (He vd., 2024).

Bu bağlamda, sürdürülebilirlik raporlamasının geleceğini şekillendiren başlıca trendler uluslararası standartlaşma, küresel şirketler için en iyi

uygulama önerileri, regülasyonların iş dünyasına etkisi ve adaptasyon süreci, gelecekteki eğilimler ve yapay zeka (AI) destekli ESG raporlama sistemleri olarak öne çıkmaktadır.

Bu bölümde, bu temel başlıklar ayrıntılı bir şekilde ele alınarak, sürdürülebilirlik raporlamasının geleceğine yönelik politika önerileri sunulacaktır.

6.1. Uluslararası Standartlaşma Çabaları

Sürdürülebilirlik raporlamasının en büyük zorluklarından biri, küresel ölçekte ortak bir raporlama standardının olmamasıdır. Günümüzde şirketler, farklı ülkelerde yürürlüğe giren sürdürülebilirlik düzenlemeleri ve ESG (çevresel, sosyal ve yönetim) raporlama gereklilikleri nedeniyle çok sayıda farklı çerçeveye uyum sağlamak zorundadır. Avrupa Birliği'nin (AB) Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD), Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) SEC tarafından belirlenen ESG açıklama rehberleri ve Asya'da Çin, Japonya ve Hindistan gibi ülkelerin geliştirdiği farklı regülasyonlar, küresel şirketlerin sürdürülebilirlik verilerini nasıl sunacağı konusunda büyük bir karmaşıklığa neden olmaktadır (Stocker vd., 2024).

Bu çerçevede, uluslararası standartlaşma çabaları, sürdürülebilirlik raporlamasını daha tutarlı, şeffaf ve karşılaştırılabilir hale getirmek için giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Küresel ölçekte farklı düzenleyici çerçevelerin varlığı, şirketlerin bölgesel uyum gerekliliklerini yerine getirmek için birden fazla formatta raporlama yapmasını gerektirmekte ve bu da operasyonel yükleri artırmaktadır. Bu sorunun üstesinden gelmek için, uluslararası kuruluşlar ve düzenleyiciler, ESG raporlamasını küresel ölçekte standartlaştırmaya yönelik girişimlerde bulunmaktadır.

Bu çabalar arasında en önemli adımlardan biri, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) Vakfı tarafından kurulan Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) tarafından geliştirilen IFRS S1 ve IFRS S2 standartlarıdır. ISSB, şirketlerin sürdürülebilirlik ile ilgili finansal açıklamalarını tutarlı bir formatta sunmalarını sağlamak ve yatırımcıların ESG verilerini karşılaştırmalı olarak değerlendirebilmelerine olanak tanımak amacıyla küresel standartlar geliştirmektedir. IFRS S1, şirketlerin genel sürdürülebilirlik ile ilgili finansal açıklamalarını içeren genel bir çerçeve sunarken, IFRS S2, iklim değişikliği ile ilgili açıklamalara odaklanmaktadır (Sun vd., 2024).

Avrupa Birliği, ISSB tarafından belirlenen bu standartlara büyük ölçüde uyum sağlayarak Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) kapsamında yeni bir düzenleme geliştirmiştir. ESRS, CSRD ile uyumlu

olarak AB’de faaliyet gösteren tüm büyük şirketler için sürdürülebilirlik raporlamasını zorunlu hale getirmektedir. Bu düzenleme, önceden 11.000 şirketi kapsayan sürdürülebilirlik raporlama gerekliliklerini, CSRD ile birlikte 50.000’den fazla şirketi kapsayacak şekilde genişletmiştir (Rossi ve Tarquinio, 2017). AB’nin bu hamlesi, diğer ülkelerin de benzer düzenlemeler geliştirmesine öncülük ederek küresel sürdürülebilirlik raporlamasının standartlaşmasına yönelik baskıyı artırmaktadır.

Bununla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri’nde SEC, ESG raporlaması konusunda yatırımcı odaklı bir yaklaşımı benimsemekte ve şirketlerin yalnızca yatırımcıların ilgisini çeken sürdürülebilirlik verilerini açıklamalarını zorunlu tutmaktadır. SEC tarafından geliştirilen ESG açıklama kuralları, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını raporlarken karşılaşılabilecekleri finansal riskleri göz önünde bulundurmasını amaçlamaktadır. Ancak, SEC’in ESG raporlamasına yönelik yaklaşımı, Avrupa’daki düzenlemelere kıyasla daha esnek ve şirketlerin hangi bilgileri raporlayacaklarını belirleme konusunda daha fazla özgürlükleri bulunmaktadır (Huang vd., 2024).

Asya’da ise sürdürülebilirlik raporlamasının uluslararası standartlara entegrasyonu süreci, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Çin, sürdürülebilirlik raporlamasında devlet kontrollü bir model benimseyerek, büyük ölçekli devlet şirketleri için ESG açıklamalarını zorunlu hale getirmiştir. Japonya ve Güney Kore gibi ülkeler ise ISSB ve GRI (Global Reporting Initiative) gibi uluslararası çerçevelere daha fazla uyum sağlamaya yönelmektedir. Ancak, Hindistan ve diğer gelişmekte olan Asya ekonomilerinde ESG raporlaması büyük ölçüde gönüllü bazda ilerlemektedir (Huang, 2024).

Sürdürülebilirlik raporlamasının küresel ölçekte standartlaşmasını teşvik etmek için, yatırımcılar ve düzenleyiciler tarafından üç temel alan üzerinde yoğunlaşılması gerekmektedir. İlk olarak, şirketlerin ESG performanslarını daha şeffaf bir şekilde açıklamalarını sağlamak için bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Avrupa Birliği, CSRD kapsamında ESG raporlarının bağımsız denetimden geçirilmesini zorunlu kılmıştır, ancak bu tür denetim süreçleri ABD ve Asya’da henüz yaygınlaşmamıştır (Markova-Karpuzova vd., 2024).

İkinci olarak, ESG raporlamasının finansal raporlama standartlarıyla daha uyumlu hale getirilmesi, sürdürülebilirlik performansının şirketlerin genel iş stratejileriyle nasıl entegre edildiğini daha net bir şekilde ortaya koyacaktır. Şirketlerin sürdürülebilirlik risklerini ve fırsatlarını nasıl yönettiğini açıklayan entegre raporlama modelleri, yatırımcıların ve düzenleyicilerin ESG verilerini daha iyi değerlendirmesine yardımcı olabilir (Maroun ve Prinsloo, 2020).

Üçüncü olarak, yapay zeka ve büyük veri analitiği gibi teknolojilerin ESG raporlamasında daha fazla kullanılması, şirketlerin sürdürülebilirlik verilerini toplama ve analiz etme süreçlerini kolaylaştıracaktır. Blockchain teknolojisi, şirketlerin ESG verilerini değiştiremez ve doğrulanabilir bir formatta sunmalarını sağlayarak yatırımcı güvenini artırabilir (Oloyede ve Marvel Idowu, 2024).

Sonuç olarak, sürdürülebilirlik raporlamasının küresel ölçekte standartlaşması, şirketlerin farklı düzenleyici çerçevelere uyum sağlama zorunluluğunu azaltarak ESG performanslarının daha güvenilir ve karşılaştırılabilir hale gelmesini sağlayacaktır. Ancak, ABD, AB ve Asya'daki farklı regülasyon yaklaşımları, sürdürülebilirlik raporlamasının küresel düzeyde tam olarak uyumlaştırılmasını zorlaştırmaktadır. Gelecekte, ISSB gibi kuruluşların küresel ESG raporlamasını finansal raporlama standartlarıyla daha iyi entegre etmesi ve dijitalleşmenin ESG raporlamasında daha fazla kullanılması, sürdürülebilirlik raporlamasının daha güvenilir ve standart hale gelmesine katkıda bulunacaktır.

6.2. Küresel Şirketler için Uygulama Önerileri

Küresel şirketler, sürdürülebilirlik raporlamasına uyum sağlamak ve ESG (çevresel, sosyal ve yönetim) kriterlerini benimsemek için kapsamlı stratejiler geliştirmek zorundadır. Sürdürülebilirlik raporlaması, yalnızca düzenleyici gerekliliklere uyum sağlamak amacıyla değil, aynı zamanda rekabet avantajı elde etmek, yatırımcı güvenini artırmak ve şirketin uzun vadeli değer yaratma potansiyelini güçlendirmek için kritik bir araç haline gelmiştir. Ancak, küresel ölçekte faaliyet gösteren şirketler, farklı ülkelerde uygulanan düzenlemeler nedeniyle sürdürülebilirlik raporlamasını standartlaştırmakta zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası standartlara uyumluluk, entegre raporlama modeli kullanımı, bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, ESG stratejilerinin şirket kültürüne entegre edilmesi ve dijitalleşme süreçlerinin hızlandırılması gibi en iyi uygulama yöntemleri şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamasını daha etkin hale getirmesine yardımcı olmaktadır (Manetti ve Toccafondi, 2012).

Şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamasında karşılaştıkları en büyük zorluklardan biri, küresel ölçekte karşılaştırılabilir ve güvenilir ESG verileri sunma ihtiyacıdır. Farklı ülkelerde farklı raporlama standartlarının uygulanması, küresel şirketler için sürdürülebilirlik verilerini birleştirme ve karşılaştırılabilir hale getirme sürecini zorlaştırmaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'nin Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD), ABD'nin SEC (Securities and Exchange Commission) ESG açıklamaları

ve Asya'daki farklı ESG düzenlemeleri, şirketlerin birden fazla raporlama formatı kullanmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, şirketlerin en katı düzenlemelere göre hareket etmesi ve uluslararası standartları entegre etmesi, sürdürülebilirlik raporlamasının daha güvenilir ve tutarlı olmasını sağlamaktadır (Paun, 2018).

Uluslararası standartlara uyumluluk, küresel şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamasında en önemli kriterlerden biridir. Global Reporting Initiative (GRI), Sustainability Accounting Standards Board (SASB), Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) ve Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) gibi çerçevelere uyum sağlamak, şirketlerin farklı düzenleyici sistemlere daha kolay adapte olmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte, şirketlerin finansal ve ESG raporlarını birleştiren entegre raporlama modellerini kullanması, yatırımcıların ve düzenleyicilerin ESG verilerini daha iyi değerlendirmesine olanak tanımaktadır. Örneğin, International Integrated Reporting Council (IIRC) tarafından geliştirilen entegre raporlama çerçevesi, şirketlerin finansal performansları ile ESG göstergeleri arasındaki bağlantıyı daha açık hale getirmektedir (Hubbard, 2011).

Bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, sürdürülebilirlik raporlamasının güvenilirliğini artıran en önemli unsurlardan biridir. ESG raporlamasının bağımsız denetimden geçirilmesi, yatırımcıların ve paydaşların sürdürülebilirlik performansına duyduğu güveni artırarak, şirketlerin yeşil aklama (greenwashing) riskini azaltmasına yardımcı olmaktadır. PwC, Deloitte, EY ve KPMG gibi büyük denetim firmaları, sürdürülebilirlik raporlarının doğrulanmasını sağlayarak şirketlerin ESG açıklamalarının güvenilirliğini artırmaktadır (Junior vd., 2014). Örneğin, Siemens gibi şirketler, sürdürülebilirlik raporlamasını bağımsız denetim süreçlerine dahil ederek, yatırımcıların ESG performansını değerlendirmesini daha kolay hale getirmektedir.

Sürdürülebilirlik stratejilerinin şirket kültürüne entegre edilmesi, ESG raporlamasının etkinliğini artıran bir diğer kritik faktördür. ESG ilkelerinin yalnızca raporlarda belirtilmesi yeterli değildir; aynı zamanda şirket kültürünün temel bir parçası haline gelmesi gerekmektedir. Üst yönetim ve yönetim kurullarının sürdürülebilirlik hedeflerine doğrudan dahil olması, şirketlerin ESG stratejilerini daha etkili bir şekilde uygulamasını sağlamaktadır (Siew, 2015). Örneğin, Patagonia ve Unilever gibi şirketler, ESG ilkelerini kurumsal yönetim anlayışlarına entegre ederek sürdürülebilirlik konusunda sektör lideri haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, şirketlerin çalışanlarına ESG eğitimi vermesi, sürdürülebilirlik politikalarının içselleştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Dijitalleşme ve veri analitiği, ESG raporlamasının doğruluğunu ve etkinliğini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Yapay zeka (AI) ve büyük veri analitiği, sürdürülebilirlik performanslarının daha verimli bir şekilde izlenmesini sağlayarak şirketlerin ESG risklerini yönetmesini kolaylaştırmaktadır. Blockchain teknolojisi ise sürdürülebilirlik verilerinin şeffaf ve güvenilir bir şekilde saklanması sağlayarak, tedarik zinciri sürdürülebilirliğinin belgelenmesine olanak tanımaktadır (Siew, 2015). Örneğin, IBM ve Microsoft gibi teknoloji devleri, ESG raporlamasını otomatik hale getirmek için yapay zeka destekli analiz sistemleri geliştirmiştir.

Sonuç olarak, küresel şirketler için sürdürülebilirlik raporlamasında şeffaflık, güvenilirlik ve karşılaştırılabilirlik en kritik unsurlar arasında yer almaktadır. Uluslararası standartlara uyumluluk, entegre raporlama modelinin benimsenmesi, ESG verilerinin bağımsız denetimden geçirilmesi, sürdürülebilirlik politikalarının şirket kültürüne entegre edilmesi ve dijitalleşme süreçlerinin hızlandırılması, sürdürülebilirlik raporlamasının etkinliğini artırmak için en iyi uygulamalar arasında gösterilmektedir. Şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını yalnızca yasal düzenlemelere uyum sağlamak için değil, aynı zamanda uzun vadeli kurumsal başarıyı destekleyen bir stratejik avantaj olarak görmesi gerekmektedir.

6.3. Regülasyonların İş Dünyasına Etkisi ve Adaptasyon Süreci

Sürdürülebilirlik regülasyonları, şirketlerin faaliyetlerini ve uzun vadeli stratejilerini köklü bir şekilde değiştirmektedir. Çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) odaklı düzenlemeler, işletmelerin karbon emisyonlarını azaltma, doğal kaynakları daha verimli kullanma ve toplumsal etkilerini artırma gibi konulara daha fazla önem vermesini gerektirmektedir. Ancak bu düzenlemeler, maliyetler, operasyonel değişiklikler, rekabet avantajı ve yasal uyumluluk gibi birçok alanda şirketler üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır (Danese ve De Marchi, 2024). İş dünyasının sürdürülebilirlik regülasyonlarına nasıl adapte olduğu, şirketlerin büyüklüğüne, sektörüne ve faaliyet gösterdikleri coğrafi bölgelere göre farklılık göstermektedir.

Özellikle Avrupa Birliği'nin Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) gibi sıkı düzenlemeler, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını daha kapsamlı bir şekilde açıklamalarını zorunlu kılmaktadır. Bu tür regülasyonlar, işletmeleri finansal olmayan göstergelere daha fazla odaklanmaya ve sürdürülebilirlik ilkelerini iş modellerine entegre etmeye teşvik etmektedir. ABD'de ise SEC (Securities and Exchange Commission), ESG açıklamalarına yönelik belirli düzenlemeler getirirse de bu düzenlemeler

Avrupa'daki kadar bağlayıcı değildir ve daha çok yatırımcıların taleplerine bağlı olmaktadır (Perlin vd., 2022).

Sürdürülebilirlik regülasyonlarının iş dünyasına etkileri arasında en belirgin olanlardan biri yüksek uyum maliyetleridir. Şirketlerin karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik yatırımlar yapması, atık yönetimini iyileştirmesi ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yapması ekstra maliyetler getirebilmektedir. Bu durum özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) için büyük bir zorluk oluşturmaktadır, çünkü büyük şirketlere kıyasla finansal kaynakları daha sınırlıdır. Örneğin, Avrupa Birliği'nin Yeşil Mutabakat politikaları kapsamında karbon nötr olmayı hedefleyen şirketlerin, fabrika süreçlerini ve tedarik zincirlerini sürdürülebilir hale getirmek için ciddi yatırımlar yapmaları gerekmektedir (Krmela ve Tesařová, 2020).

Bu tür regülasyonlar aynı zamanda işletmelerin operasyonlarını değiştirmesini ve yeni süreçler oluşturmasını zorunlu kılmaktadır. Şirketler, üretim süreçlerini yeniden yapılandırmak, enerji tüketimini optimize etmek ve karbon salınımını azaltan teknolojilere yatırım yapmak durumundadır. Özellikle ağır sanayi, otomotiv ve enerji sektörlerinde faaliyet gösteren şirketler için, daha katı çevresel düzenlemeler nedeniyle operasyonlarını yeniden şekillendirme ihtiyacı doğmaktadır (Perlin vd., 2022). Örneğin, otomotiv endüstrisinde AB ve ABD'de getirilen yeni emisyon standartlarına uyum sağlamak için elektrikli araç üretimine yönelik büyük yatırımlar yapılmaktadır. Tesla, Toyota ve Volkswagen gibi firmalar, düzenlemelere uyum sağlamak adına yeni üretim tesisleri açarak inovatif batarya teknolojileri geliştirmeye başlamıştır (Chowdhury vd., 2020).

Regülasyonlara uyum sağlamanın en büyük zorluklarından biri küresel rekabet avantajıdır. Daha sıkı sürdürülebilirlik politikalarına tabi olan şirketler, gevşek düzenlemelere sahip ülkelerde faaliyet gösteren rakipleriyle rekabet etmekte zorlanabilmektedir. Örneğin, AB'deki karbon vergisi politikaları nedeniyle, Avrupa merkezli üreticiler, daha düşük maliyetlerle faaliyet gösteren Çin ve Hindistan'daki şirketlerle rekabet etmekte sıkıntılar yaşamaktadır (Perlin vd., 2022). Bu nedenle bazı çok uluslu şirketler, regülasyonlara daha hızlı adapte olabilmek için üretim tesislerini sürdürülebilirlik standartlarının daha gevşek olduğu ülkelere taşımaya değerlendirmektedir.

Şirketlerin sürdürülebilirlik regülasyonlarına adapte olma süreçlerinde en etkili stratejilerden biri kurumsal ESG politikalarının güçlendirilmesidir. Büyük şirketler, sürdürülebilirlik performanslarını iyileştirmek için yatırımcı taleplerine cevap vermekte ve ESG raporlama sistemlerini daha şeffaf hale

getirmektedir. Örneğin, IBM gibi şirketler, emisyon azaltımı, yenilenebilir enerji kullanımı ve su tasarrufu gibi alanlarda daha iddialı hedefler belirleyerek düzenleyicilere uyum sağlamaktadır (Stocker vd., 2024).

Teknolojik ilerlemeler de sürdürülebilirlik regülasyonlarına uyumu kolaylaştıran en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Büyük veri analitiği ve yapay zeka destekli ESG izleme sistemleri, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını daha hızlı, verimli ve düşük maliyetle takip etmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle blockchain teknolojisi, tedarik zinciri sürdürülebilirliğini belgeleyerek, şirketlerin düzenleyici yükümlülüklerini daha şeffaf bir şekilde yerine getirmesine yardımcı olmaktadır (Forino ve von Meding, 2021). IBM ve Microsoft gibi teknoloji devleri, ESG raporlamasını otomatik hale getirmek ve yanlış beyanların önüne geçmek için yapay zeka destekli analiz sistemleri geliştirmiştir.

Sektörel bazda bakıldığında, sürdürülebilirlik regülasyonları enerji, finans, tarım ve gıda sektörlerinde farklı şekillerde etkiler yaratmaktadır. Örneğin, enerji ve madencilik sektörleri karbon emisyonlarının azaltılması için yenilenebilir enerjiye geçiş yaparken, finans sektörü ise bankaların ve yatırım şirketlerinin yeşil finansman politikalarını güçlendirmeye yönelmektedir. Avrupa Merkez Bankası, bankaların kredi portföylerinde sürdürülebilir yatırımlara daha fazla yer vermesini teşvik ederek finans sektörünü yönlendirmektedir (Park ve Zhang, 2024). Tarım ve gıda sektörü ise sürdürülebilir tarım tekniklerine odaklanarak, tedarik zincirlerini daha çevre dostu hale getirmeye çalışmaktadır.

Sürdürülebilirlik regülasyonları, iş dünyasının işleyişini ve uzun vadeli stratejilerini derinden etkilemektedir. Şirketler, bu regülasyonlara uyum sağlamak için teknolojik yatırımları artırmalı, ESG politikalarını güçlendirmeli ve operasyonlarını sürdürülebilir bir şekilde yönetmelidir. Regülasyonlara erken uyum sağlayan şirketler yasal risklerden korunurken aynı zamanda da sürdürülebilirlik odaklı yatırımcılara daha cazip hale gelmektedir.

7. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, sürdürülebilirlik raporlamasının küresel boyuttaki gelişimini, farklı ülkelerdeki düzenleyici çerçevelerin ortak ve farklı yönlerini analiz ederek, ESG (Çevresel, Sosyal ve Yönetişim) faktörlerinin iş dünyasında nasıl konumlandığını değerlendirmiştir. Sürdürülebilirlik raporlaması, günümüz küresel ekonomisinde sadece şirketlerin çevresel ve sosyal etkilerini şeffaf bir şekilde paylaşmalarını sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda yatırımcılar ve diğer paydaşlar için önemli bir karar alma aracı haline gelmiştir. ESG odaklı düzenlemeler, şirketlerin çevresel riskleri ve fırsatları

daha iyi yönetmelerine, toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerine ve kurumsal yönetim ilkelerini güçlendirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik raporlamasının evrimi, küresel çapta farklı hukuki düzenlemeler ve piyasa dinamikleri ile şekillenmiş, Avrupa Birliği, ABD, Çin ve diğer ülkeler farklı yasal yaklaşımlar benimsemiştir.

Araştırmanın ortaya koyduğu temel bulgulardan biri, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin zorunlu ve gönüllü düzenlemeler arasındaki farkların belirgin bir şekilde ortaya çıkmasıdır. Avrupa Birliği, sürdürülebilirlik raporlamasını Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) kapsamında yasal bir zorunluluk haline getirerek, büyük ölçekli işletmelerin ESG verilerini şeffaf bir şekilde açıklamalarını mecburi hale getirmiştir. Bu düzenleme, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını karşılaştırılabilir hale getirmek için ortak standartlar benimsemelerini sağlamış ve bağımsız denetim süreçlerini zorunlu kılmıştır. Öte yandan, ABD’de Securities and Exchange Commission (SEC), ESG raporlamasını piyasa temelli bir yaklaşımla düzenlemekte, şirketleri sürdürülebilirlik bilgilerini açıklamaya teşvik etmekte birlikte, AB’de olduğu gibi katı zorunluluklar getirmemektedir. Çin gibi bazı ülkelerde ise devlet destekli işletmeler için ESG raporlaması zorunlu hale getirilmiş, ancak özel sektör için büyük ölçüde gönüllü bırakılmıştır. Bu çeşitlilik, küresel iş dünyasında ESG raporlamasının tek bir model altında birleştirilmesinin kısa vadede zor olacağını göstermektedir.

Bir diğer önemli bulgu, uluslararası ESG raporlama standartlarının yaygınlaşması ve bu standartların düzenleyici çerçevelerle entegrasyonu olmuştur. Küresel Raporlama Girişimi (GRI), Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB) ve İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü (TCFD) gibi kuruluşlar tarafından geliştirilen standartlar, ESG faktörlerinin ölçülmesi ve raporlanması konusunda şirketlere rehberlik etmektedir. Avrupa Birliği’nin CSRD’si, bu standartlara uyumlu olacak şekilde tasarlanmış, ABD’de ise SASB ve TCFD çerçeveleri büyük ölçekli şirketler tarafından benimsenmiştir. Ancak, ESG raporlamasının küresel çapta tam anlamıyla standardize edilmemesi, şirketlerin farklı düzenleyici ortamlara uyum sağlamakta zorlanmasına neden olmaktadır. Özellikle çok uluslu şirketler, farklı ülkelerdeki düzenlemelere uygun şekilde ESG verilerini raporlamak zorunda kalmakta, bu da işletmeler için ek bir maliyet ve operasyonel yük getirmektedir.

Araştırmanın dikkat çeken bir diğer sonucu, ESG raporlamasının şirketler üzerindeki etkileri ile ilgilidir. ESG verilerini sistematik bir şekilde raporlayan şirketlerin, hem yatırımcılar hem de tüketiciler nezdinde daha yüksek güven ve marka değeri kazandıkları görülmektedir. Yatırımcılar, sürdürülebilir

iş modellerine sahip şirketleri tercih etmekte ve ESG performansı yüksek olan şirketlerin uzun vadede finansal olarak daha güçlü oldukları gözlemlenmektedir. Ancak, ESG raporlamasının zorunlu olduğu bölgelerde, bazı şirketlerin sadece düzenleyici yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla yüzeysel raporlama yaptığı, hatta “yeşil aklama” (greenwashing) riskinin arttığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, sürdürülebilirlik raporlamasının gerçek anlamda fayda sağlayabilmesi için bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, ESG raporlamasında özellikle karbon emisyonları ve iklim riskleri ile ilgili açıklamaların giderek daha fazla önem kazandığı gözlemlenmiştir. Avrupa Birliği, karbon ayak izi raporlamasını zorunlu hale getirirken, ABD ve Çin gibi ülkelerde de şirketler yatırımcı baskısı nedeniyle iklim değişikliği ile ilgili risklerini açıklamaya başlamıştır. İklim değişikliğinin iş dünyası üzerindeki etkilerinin giderek daha belirgin hale gelmesi, şirketleri uzun vadeli sürdürülebilirlik stratejilerini yeniden gözden geçirmeye zorlamaktadır. İklim risklerini ele almak için TCFD'nin önerdiği gibi, şirketlerin finansal raporlamalarına iklim değişikliğinin olası etkilerini dahil etmeleri büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın tartışma bölümü, ESG raporlamasının geleceğine ilişkin bazı kritik önerileri içermektedir. İlk olarak, ESG raporlamasının finansal raporlamayla tam anlamıyla entegre edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Günümüzde birçok şirket, ESG faktörlerini ayrı bir sürdürülebilirlik raporu olarak sunmakta, ancak bu veriler finansal performans ile yeterince ilişkilendirilmemektedir. Entegre Raporlama (Integrated Reporting - IR) modeli, ESG faktörlerinin finansal raporlamanın ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmasını teşvik etmekte ve bu modelin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

İkinci olarak, ESG raporlamasına yönelik küresel bir standart oluşturulması ve ülkeler arasında düzenleyici uyumun artırılması gerekliliği öne çıkmaktadır. Avrupa, ABD ve Asya'daki düzenleyiciler, ESG raporlamasında ortak standartlar geliştirmek adına daha fazla iş birliği yapmalı ve uluslararası düzeyde uyumlu düzenlemeler getirilmelidir. Bu, çok uluslu şirketlerin farklı ülkelerde farklı raporlama standartlarına uymak zorunda kalmasının önüne geçecek ve ESG verilerinin karşılaştırılabilirliğini artıracaktır.

Üçüncü olarak, bağımsız denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. ESG raporlaması yapan şirketlerin sundukları verilerin doğruluğu bağımsız denetçiler tarafından doğrulanmalı ve yeşil aklama gibi uygulamalar önlenmelidir. AB'nin CSRD kapsamında sunduğu bağımsız denetim zorunluluğu, bu alanda önemli bir adım olarak görülmekte ve diğer ülkelerin de benzer uygulamalar getirmesi önerilmektedir.

Son olarak, sektör bazlı ESG raporlama yaklaşımlarının teşvik edilmesi gerekmektedir. Madencilik, enerji, finans ve üretim gibi yüksek çevresel etkiye sahip sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin daha sıkı raporlama standartlarına tabi tutulması gerektiği düşünülmektedir. SASB'nin geliştirdiği sektör bazlı ESG göstergeleri, bu süreçte rehber niteliğinde olabilir ve farklı sektörlerde farklı sürdürülebilirlik önceliklerinin belirlenmesine yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, bu araştırma sürdürülebilirlik raporlamasının yalnızca bir düzenleyici gereklilik olmaktan çıkıp, şirketlerin uzun vadeli büyüme ve rekabet avantajı elde etmeleri açısından kritik bir unsur haline geldiğini ortaya koymaktadır. ESG faktörlerinin şeffaf bir şekilde raporlanması, yatırımcı güvenini artırırken, düzenleyici çerçevelerin güçlendirilmesi de raporlamanın kalitesini artıracaktır. Gelecekte, ESG raporlamasının finansal raporlamayla daha fazla bütünleşmesi, küresel uyumun artırılması ve şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını somut verilere dayalı olarak iyileştirmeleri beklenmektedir.

Kaynakça

- Abeysekera, I. (2022). A framework for sustainability reporting. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 13(6), 1386-1409.
- Adams, C., & Narayanan, V. (2010). The 'standardization' of sustainability reporting. In *Sustainability accounting and accountability* (pp. 89-104). Routledge.
- Afolabi, H., Ram, R., & Rimmel, G. (2022). Harmonization of sustainability reporting regulation: Analysis of a contested arena. *Sustainability*, 14(9), 5517.
- Al-Shaer, H., & Zaman, M. (2018). Credibility of sustainability reports: The contribution of audit committees. *Business strategy and the environment*, 27(7), 973-986.
- Aureli, S., Del Baldo, M., Lombardi, R., & Nappo, F. (2020). Nonfinancial reporting regulation and challenges in sustainability disclosure and corporate governance practices. *Business Strategy and the Environment*, 29(6), 2392-2403.
- Baldissera, A. (2023). Sustainability reporting in banks: History of studies and a conceptual framework for thinking about the future by learning from the past. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 30(5), 2385-2405.
- Berlinger, F. (2025). *Assessing the Early Adoption of Double Materiality: A Content Analysis of Sustainability Reporting Practices of Swiss Public Corporations* (Doctoral dissertation, Technische Hochschule Nürnberg Georg Simon Ohm).
- Bhatia, A., & Makkar, B. (2020). CSR disclosure in developing and developed countries: a comparative study. *Journal of Global Responsibility*, 11(1), 1-26.
- Biondi, L., & Bracci, E. (2018). Sustainability, popular and integrated reporting in the public sector: A fad and fashion perspective. *Sustainability*, 10(9), 3112.
- Boiral, O., Heras-Saizarbitoria, I., Brotherton, M. C., & Bernard, J. (2019). Ethical issues in the assurance of sustainability reports: Perspectives from assurance providers. *Journal of Business Ethics*, 159, 1111-1125.
- Braun, T. (2025). 4 Financial Enforcement Instruments of Sustainability. *The European Environmental Conscience in the EU: Finance, Innovation, and External Relations of the EU*, 82.
- Buallay, A. M. (2020). *The level of sustainability reporting and its impact on firm performance: The moderating role of a country's sustainability reporting law*. Brunel University.

- Buallay, A. M., Al Marri, M., Nasrallah, N., Hamdan, A., Barone, E., & Zureigat, Q. (2023). Sustainability reporting in banking and financial services sector: a regional analysis. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 13(1), 776-801.
- Buhr, N., Gray, R., & Milne, M. J. (2014). Histories, rationales, voluntary standards and future prospects for sustainability reporting: CSR, GRI, IIRC and beyond. In *Sustainability accounting and accountability*. Routledge, 51-71.
- Camilleri, M. A. (2015). Valuing stakeholder engagement and sustainability reporting. *Corporate Reputation Review*, 18, 210-222.
- Chan, K. E., Ong, E. Y. H., Chung, C. H., Ong, C. E. Y., Koh, B., Tan, D. J. H., ... & Muthiah, M. (2024). Longitudinal outcomes associated with metabolic dysfunction-associated steatotic liver disease: a meta-analysis of 129 studies. *Clinical Gastroenterology and Hepatology*, 22(3), 488-498.
- Chowdhury, S., Zhu, J., Rasoulkhani, K., Mostafavi, A., Jaselskis, E., Stoa, R., ... & Brannen, L. (2020). Guidelines for robust adaptation to environmental regulations in infrastructure projects. *Journal of Construction Engineering and Management*, 146(10), 04020121.
- Cooper, S., & Michelon, G. (2022). Conceptions of materiality in sustainability reporting frameworks: Commonalities, differences and possibilities. In *Handbook of accounting and sustainability*. Edward Elgar Publishing, 44-66
- Danese, G., & De Marchi, V. (2024). Business adaptation strategies to climate change: A systematic review. *Journal of Cleaner Production*, 144322.
- de Villiers, C., Hsiao, P. C. K., Zambon, S., & Magnaghi, E. (2022). Sustainability, non-financial, integrated, and value reporting (extended external reporting): a conceptual framework and an agenda for future research. *Meditari Accountancy Research*, 30(3), 453-471.
- Dehue, B., Hamelinck, C., de Lint, S., Archer, R., Garcia, E., & van den Heuvel, E. (2007). Sustainability reporting within the RTFO: framework report. *RTFO, Ecofys*, 83.
- Dinh, T., Husmann, A., & Melloni, G. (2023). Corporate sustainability reporting in Europe: A scoping review. *Accounting in Europe*, 20(1), 1-29.
- Dissanayake, D., Tilt, C. A., & Qian, W. (2021). How do public companies respond to national challenges through sustainability reporting?—The case of Sri Lanka. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 18(4/5), 455-483.
- Drago, C., & Gatto, A. (2022). Policy, regulation effectiveness, and sustainability in the energy sector: A worldwide interval-based composite indicator. *Energy Policy*, 167, 112889.

- Dragomir, V. D. (2011). Accounting for sustainability: the quest for a conceptual framework. *International Journal of Critical Accounting*, 3(4), 384-398.
- Ehnert, I., Parsa, S., Roper, I., Wagner, M., & Muller-Camen, M. (2016). Reporting on sustainability and HRM: A comparative study of sustainability reporting practices by the world's largest companies. *The International Journal of Human Resource Management*, 27(1), 88-108.
- Ferri, L. M. (2017). The influence of the institutional context on sustainability reporting. A cross-national analysis. *Social Responsibility Journal*, 13(1), 24-47.
- Fifka, M. S., & Drabble, M. (2012). Focus and standardization of sustainability reporting—a comparative study of the United Kingdom and Finland. *Business Strategy and the Environment*, 21(7), 455-474.
- Folkens, L., & Schneider, P. (2019). Social responsibility and sustainability: How companies and organizations understand their sustainability reporting obligations. *Social responsibility and sustainability: How businesses and organizations can operate in a sustainable and socially responsible way*, 159-188.
- Fonseca, A., McAllister, M. L., & Fitzpatrick, P. (2014). Sustainability reporting among mining corporations: a constructive critique of the GRI approach. *Journal of cleaner production*, 84, 70-83.
- Forino, G., & von Meding, J. (2021). Climate change adaptation across businesses in Australia: interpretations, implementations, and interactions. *Environment, Development and Sustainability*, 23(12), 18540-18555.
- Fusco, F., Civitillo, R., Ricci, P., Morawska, S., Pustulka, K., & Banasik, P. (2022). Sustainability reporting in justice systems: a comparative research in two European countries. *Meditari Accountancy Research*, 30(6), 1629-1657.
- Gaudreau, S. (2023). Green in the Aisles and Accountable at Checkout: A Comparative Analysis of Canadian Grocers' Sustainability Reporting.
- Ghoogassian, C. (2015). Evading the transparency tragedy: The legal enforcement of corporate sustainability reporting. *Hastings Bus. LJ*, 11, 361.
- Grushina, S. V. (2017). Collaboration by design: Stakeholder engagement in GRI sustainability reporting guidelines. *Organization & Environment*, 30(4), 366-385.
- He, F., Huang, X., Liu, G., & Wang, Z. (2024). Does CSR engagement deter corporate misconduct? Quasi-natural experimental evidence from firms joining a government-initiated social program in China. *Journal of Business Ethics*, 193(3), 555-587.

- Hess, D. (2014). The future of sustainability reporting as a regulatory mechanism. In *Law and the transition to business sustainability*. Cham: Springer International Publishing, 125-139
- Hohnen, P. (2012). The future of sustainability reporting. *EEDP Programme Paper. Chatham House, London*.
- Huang, J., Wang, D. D., & Wang, Y. (2024). Textual Attributes of Corporate Sustainability Reports and ESG Ratings. *Sustainability, 16*(21), 9270.
- Huang, Q. (2024). Exploring Mandatory Sustainability Reporting in China: Economic Implications and Regulatory Effectiveness. Helsinki, Economics and Society
- Hubbard, G. (2011). The quality of the sustainability reports of large international companies: An analysis. *International Journal of Management, 28*(3), 824.
- Hummel, K., & Jobst, D. (2024). An overview of corporate sustainability reporting legislation in the European Union. *Accounting in Europe, 21*(3), 320-355.
- Ioannou, I., & Serafeim, G. (2017). *The consequences of mandatory corporate sustainability reporting*. Harvard Business School Research Working Paper.
- Junior, R. M., Best, P. J., & Cotter, J. (2014). Sustainability reporting and assurance: A historical analysis on a world-wide phenomenon. *Journal of business ethics, 120*, 1-11.
- Kinderman, D. (2020). The challenges of upward regulatory harmonization: The case of sustainability reporting in the European Union. *Regulation & Governance, 14*(4), 674-697.
- Kolk, A. (2003). Trends in sustainability reporting by the Fortune Global 250. *Business strategy and the environment, 12*(5), 279-291.
- Kolk, A. (2005). Sustainability reporting. *VBA journal, 21*(3), 34-42.
- Krasodomska, J., Simnett, R., & Street, D. L. (2021). Extended external reporting assurance: Current practices and challenges. *Journal of International Financial Management & Accounting, 32*(1), 104-142.
- Krmela, A., & Tesařová, M. (2020). Business model adaptation through inclusion of environmental sustainability measures. *Trends Economics and Management, 14*(35), 59-71.
- Kvasničková S., L., Pilař, L., Fridrich, M., Kvasnička, R., Pilařová, L., Afsar, B., & Gorton, M. (2023). Sustainability reports: Differences between developing and developed countries. *Frontiers in Environmental Science, 11*, 1085936.
- Lamberton, G. (2005). *Sustainability accounting—a brief history and conceptual framework*. In *Accounting forum* (Vol. 29, No. 1, pp. 7-26).

- Larrinaga, C., & Bebbington, J. (2021). *The pre-history of sustainability reporting: A constructivist reading*. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 34(2), 156-182.
- Manetti, G., & Toccafondi, S. (2012). The role of stakeholders in sustainability reporting assurance. *Journal of business ethics*, 107, 363-377.
- Markova-Karpuzova, M., Marinov, E., & Kotzev, N. (2024, June). Sustainable solutions: Advancing in Tech-based ESG reporting platforms. In *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (Vol. 1, pp. 235-241).
- Maroun, W., & Prinsloo, A. (2020). Drivers of combined assurance in a sustainable development context: Evidence from integrated reports. *Business Strategy and the Environment*, 29(8), 3702-3719.
- Mohammed, M. (2013). Corporate accountability in the context of sustainability—a conceptual framework. *EuroMed Journal of Business*, 8(3), 243-254.
- Munoz, E., Zhao, L., & Yang, D. C. (2017). Issues in sustainability accounting reporting. *Accounting and Finance Research*, 6(3), 64-71.
- Nazari, J. A., Herremans, I. M., & Warsame, H. A. (2015). Sustainability reporting: External motivators and internal facilitators. *Corporate Governance*, 15(3), 375-390.
- Ngu, S. B., & Amran, A. (2018). Board diversity and materiality disclosure in sustainability reporting: A proposed conceptual framework. *International Academic Journal of Accounting and Financial Management*, 5(2), 1-14.
- O'Dwyer, B., & Unerman, J. (2020). Shifting the focus of sustainability accounting from impacts to risks and dependencies: Researching the transformative potential of TCFD reporting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 33(5), 1113-1141.
- O'Dwyer, B., Owen, D., & Unerman, J. (2011). Seeking legitimacy for new assurance forms: The case of assurance on sustainability reporting. *Accounting, organizations and society*, 36(1), 31-52.
- Oloyede, J., & Marvel Idowu, E. O. (2025). AI's Influence on ESG Reporting: Advancements in Carbon Accounting.
- Olson, E. G. (2010). Challenges and opportunities from greenhouse gas emissions reporting and independent auditing. *Managerial Auditing Journal*, 25(9), 934-942.
- Pantazi, T. (2024). The introduction of mandatory corporate sustainability reporting in the EU and the question of enforcement. *European business organization law review*, 1-24.
- Park, S., & Zhang, S. (2024). Assessing Bank Climate Disclosures and Their Relationship to Bank Lending. *Available at SSRN 4832665*.

- Paun, D. (2018). Corporate sustainability reporting: An innovative tool for the greater good of all. *Business Horizons*, 61(6), 925-935.
- Perego, P. (2009). Causes and consequences of choosing different assurance providers: An international study of sustainability reporting. *International Journal of Management*, 26(3), 412-425.
- Perego, P., & Kolk, A. (2012). Multinationals' accountability on sustainability: The evolution of third-party assurance of sustainability reports. *Journal of business ethics*, 110, 173-190.
- Perlin, A. P., Gomes, C. M., Motke, F. D., Kruglianskas, I., & Zaluski, F. C. (2022). Climate change mitigation, adaptation practices, and business performance in Brazilian industrial companies. *Sustainability*, 14(18), 11506.
- Phang, R., & Chia, Y. (2024). Sustainability and the sunlight of disclosure: ESG disclosure in three Asian financial centres. *Review of European, Comparative & International Environmental Law*, 33(2), 209-223.
- Pizzi, S., Mastroleo, G., Venturelli, A., & Caputo, F. (2024). The digitalization of sustainability reporting processes: A conceptual framework. *Business Strategy and the Environment*, 33(2), 1040-1050.
- Raj, S. R. (2017). *A comparative analysis of public and private sector sustainability reporting of goals and targets* (Doctoral dissertation, Toronto Metropolitan University).
- Rossi, A., & Tarquinio, L. (2017). An analysis of sustainability report assurance statements: Evidence from Italian listed companies. *Managerial Auditing Journal*, 32(6), 578-602.
- Ruhnke, K., & Gabriel, A. (2013). Determinants of voluntary assurance on sustainability reports: an empirical analysis. *Journal of Business Economics*, 83(9), 1063-1091.
- Sarfaty, G. A. (2012). Regulating through numbers: A case study of corporate sustainability reporting. *Va. J. Int'l L.*, 53, 575.
- Sethi, S. P., Rovenpor, J. L., & Demir, M. (2017). Enhancing the quality of reporting in Corporate Social Responsibility guidance documents: The roles of ISO 26000, Global Reporting Initiative and CSR Sustainability Monitor. *Business and Society Review*, 122(2), 139-163.
- Shad, M. K., Lai, F. W., Fatt, C. L., Klemeš, J. J., & Bokhari, A. (2019). Integrating sustainability reporting into enterprise risk management and its relationship with business performance: A conceptual framework. *Journal of Cleaner production*, 208, 415-425.
- Shinkle, G. A., & Spencer, J. W. (2012). The social construction of global corporate citizenship: Sustainability reports of automotive corporations. *Journal of World Business*, 47(1), 123-133.

- Siew, R. Y. (2015). A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs). *Journal of environmental management*, 164, 180-195.
- Smith, J., Haniffa, R., & Fairbrass, J. (2011). *A conceptual framework for investigating corporate sustainability reporting assurance*. *Journal of Business Ethics*, 99, 425-439.
- Stefanescu, C. A. (2022). Linking sustainability reporting frameworks and sustainable development goals. *Accounting Research Journal*, 35(4), 508-525.
- Stocker, V., Mariotte, N., Ullrich, A., & Rejeski, D. (2024). ICT Sustainability Reporting Strategies of Large Tech Companies: Changes in Format, Scope, and Content. *Scope, and Content (August 15, 2024)*.
- Sukhonos, V., & Makarenko, I. (2017). Sustainability reporting in the light of corporate social responsibility development: economic and legal issues. *Problems and Perspectives in Management*, (15, Iss. 1 (cont.)), 166-174.
- Sun, Y., Davey, H., Arunachalam, M., & Cao, Y. (2022). Towards a theoretical framework for the innovation in sustainability reporting: An integrated reporting perspective. *Frontiers in Environmental Science*, 10, 935899.
- Sun, Y., Zhao, D., Cao, Y., & Xu, C. (2024). New trends in sustainability reporting: Exploring the online sustainability reporting practices by Irish universities. *Journal of Innovation & Knowledge*, 9(3), 100529.
- Suonvieri, E. (2023). Banks' sustainability reports and their comparison to the corporate sustainability reporting directive (CSRD).
- Trotman, A. J., & Trotman, K. T. (2015). Internal audit's role in GHG emissions and energy reporting: Evidence from audit committees, senior accountants, and internal auditors. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 34(1), 199-230.
- Uyar, A., Karmani, M., Kuzey, C., Kilic, M., & Yaacoub, C. (2022). Does governance quality explain the sustainability reporting tendency of the public sector? Worldwide evidence. *International Journal of Public Administration*, 45(13), 931-947.
- Vormedal, I., & Ruud, A. (2009). *Sustainability reporting in Norway—an assessment of performance in the context of legal demands and socio-political drivers*. *Business Strategy and the Environment*, 18(3), 207-222.
- Wagenhofer, A. (2024). Sustainability reporting: A financial reporting perspective. *Accounting in Europe*, 21(1), 1-13.
- Wang, F., Chen, T., Koh, L., & Wu, A. (2025). Future-Proof Finance: Navigating Climate Risks and ESG Goals with Agentic AI and Collaborative Foresight. Fw.Vision Futures Thinking Inc.
- Wensen, K. V., Broer, W., Klein, J., & Knopf, J. (2011). The state of play in sustainability reporting in the EU. *Publication commissioned under the European Union's Programme for employment and social solidarity—progress (2007-2013)*. Amsterdam, Berlin.

- Yan, M., Jia, F., Chen, L., & Yan, F. (2022a). Assurance process for sustainability reporting: Towards a conceptual framework. *Journal of Cleaner Production*, 377, 134156.
- Yan, Y., Cheng, Q., Huang, M., Lin, Q., & Lin, W. (2022b). Government environmental regulation and corporate ESG performance: evidence from natural resource accountability audits in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1), 447.
- Zaro, E., Flores, E., Fasan, M., Murcia, F. D. R., & Zaro, C. S. (2022). Voluntary adoption of integrated reporting, effective legal system and the cost of equity. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 22(6), 1197-1221.
- Zieba, M., & Johansson, E. (2022). Sustainability reporting in the airline industry: Current literature and future research avenues. *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 102, 103133.